

Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická

Vále ný deník eského vojáka Ji ího Vopa íla z let 1915 ó 1918

Miroslav ehák

Bakalá ská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miroslav ŘEHÁK**
Osobní číslo: **H07423**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Slavistická studia zemí Evropské unie (dvouoborové)
Název tématu: **Válečný deník českého vojáka Jiřího Vopařila z let 1915 - 1918**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Miroslav Řehák prostuduje deník Jiřího Vopařila z 1. světové války, příslušnou literaturu a archivní fondy (VÚA Praha, fond Kvalifikační listiny, fond Vojenské kroniky a fotoalba), a na tomto základě zhodnotí válečnou zkušenost českého vojáka rakousko-uherské armády za 1. světové války.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VOPAŘIL, Jiří. Z bouřlivých dob: Památník váupomínku na světovou válku r. 1914 - 1918, 1927 (nepublikováno). BATOR, Julius. Wojna Galicyjska 2008. BRUSILOV, Alexej Alexejevič. Vzpomínky na světovou válku. Praha 1929. FUČÍK, Josef. Piava 1918. Praha 2001. NEDOROST, Libor. Češi v 1. světové válce. 1. díl: Mým národům. Praha 2006. NEDOROST, Libor. Češi v 1. světové válce. 2. díl: Na frontách Velké války. Praha 2006. NEDOROST, Libor. Češi v 1. světové válce. 3. díl: Do hořkého konce. Praha 2007. Třicátníci. Vysoké Mýto 1929. VETOŠNIKOV, L. V.. Brusilovskij proryv: Operativno-strategičeskij očerk. Moskva 1940. Infanterie-Regiment 94 im Weltkrieg. Reichenberg 1929. Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18. 4. díl: Das Kriegsjahr 1916, První část: Die Ereignisse vom Janner bis Ende Juli. Verlag der Militärwissenschaftlichen Mitteilungen, Vídeň 1930-8.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Ivo Říha, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohláším, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré prameny, literaturu a další zdroje informací, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury a jsou patřičně citovány. Jsem si vědom toho, že nedodržení pravidel citací je považováno za protiprávní jednání a je též důvodem k disciplinárnímu řízení.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména ze skutečnosti, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezentováním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. března 2011

Anotace

Tato práce analyzuje válečný deník českého vojáka Jiřího Vopařila z let 1915 až 1918. Jejím cílem je zhodnotit Vopařilovy zážitky a zasadit je do obecného kontextu dějin I. světové války.

V úvodu práce jsou představeny základní prameny a literatura s dosavadními výsledky bádání k tématu I. světové války a role českých vojáků v ní. V následující kapitole je zhodnocen deník, jenž sloužil jako základní pramen při vzniku této práce. Poté následují kapitoly tematicky zaměřené na vyhlášení I. světové války, situaci v regionu Vysokomýtska, historii posádkového města Vysokého Mýta a stručný dějiny pěšího pluku 98. Další kapitoly jsou věnovány zejména životu Jiřího Vopařila ve výcviku a během jeho nasazení na ruské frontě v letech 1916 až 1917 a posléze i na frontě italské v roce 1918, konec války a Vopařilův návrat do vznikající republiky. Nechybí rovněž kapitola věnovaná frontové každodennosti, která otevírá mnoho aspektů života vojáka na frontách I. světové války. V závěru práce jsou shrnuty poznatky bádání.

Klíčová slova

Jiří Vopařil o I. světové válce 1914-1918 o válečný deník o Pěší pluk 98

Annotation

This work is based on the analysis of war diary from years 1915 ó 1918, which was written by czech soldier Ji í Vopa il. The purpose of this work is to assess Vopa il's front experiences and set them in general context of the history of World War I.

In the beginning, I describe basic sources and literature and present results of research on World War I and czech soldier's role in this conflict. In the next chapter, I review the diary -- the most basic source for this work. In following chapters, I explore topics like general history of World War I, history and status of garrison town Vysoké Mýto, and a brief history of Infantry Regiment 98. I dedicate subsequent chapters to Vopa il's life during military training and his experiences at the russian front from 1916 until 1917, the italian front in 1918 before the end of World War I and, finally, his return to his nascent country. I also dedicate a chapter to the daily life of soldiers at fronts of World War I. I summarize these findings in the final chapter.

Key words

Ji í Vopa il ó World War I ó 1914-1918 ó war diary ó Infantry Regiment 98

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu doc. PhDr. Tomáši Jiránkovi, Ph.D. za vedení a pomoc při tvorbě této práce. Za poskytnutí deníku děkuji panu Mgr. Jiřímu Junkovi, editeli Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě. Dále děkuji všem, kteří mi pomohli radou nebo konzultací. Poděkování patří také rodině a přátelům za veškerou jejich podporu.

Obsah

1) ÚVOD.....	1
2) KRITIKA PRAMENE.....	4
3) VYPUKNUTÍ I. SVĚTOVÉ VÁLKY	6
3.1 Cesta k válce.....	6
3.2 Rakousko-uherská armáda na frontách Velké války	7
3.3 Situace v regionu Vysokomýtska	9
4) POSÁDKOVÉ MĚSTO VYSOKÉ MÝTO.....	12
4.1 Vznik vojenské tradice.....	12
4.2 K.u.K. Infanterieregiment Nr. 98.....	12
4.3 Další osudy posádkového města.....	14
5) VE VÝCVIKU	16
5.1 Kapo-vár	16
5.2 Tyroly.....	17
6) KAŽDODENNÍ ŽIVOT	19
6.1 Hygiena	19
6.2 Výstroj a výzbroj	21
6.3 Stravování.....	22
6.4 Činnosti na frontě	24
6.5 Svátky v poli.....	25
7) NA RUSKÉ FRONTĚ ROKU 1916	28
7.1 Na vrcholu Brusilovovy ofenzívy.....	28
7.2 Bitva u Otynie.....	29
7.3 Období vojenské rutiny	30
7.4 Na přelomu let 1916 a 1917	32
7.5 Výcvik boje s rušnými granáty	33

8) NA RUSKÉ FRONT ROKU 1917	35
8.1 Na pod vlivem revoluce	35
8.2 Bitva u Lukovice dne 9. srpna 1917	36
8.3 Rozpad ruské armády.....	37
9) NA ITALSKÉ FRONT ROKU 1918	39
9.1 Zm na boji-t	39
9.2 Bitva u Asiaga	40
9.3 Dal-í fivot v Alpách.....	41
10) NÁVRAT	44
10.1 Na cest dom	44
10.2 Ve služb nové republice	45
10.3 Osoba Ji ího Vopa íla	46
11) ZÁV R	47
12) SEZNAM PRAMEN A LITERATURY	49
13) SEZNAM P ÍLOH	52

1. Úvod

Volba daného tématu byla logickým vyústěním mého zájmu o vojenskou historii moderních dějin a pak také vztahu k regionu, který je mými Jiřínem Vopavou společný. Jeho deník se stal základním a nejdůležitějším pramenem, ze kterého jsem mohl pro svou práci čerpat. Na 400 stranách textu o formátu A5 je formou dobře čitelného rukopisu popsáno jeho životní období v letech 1914 až 1920. Svým obsahem vypovídá nejenom o každodenním životě českého vojáka na frontě I. světové války, ale dotýká se i detailů války německé i na život doma. Neméně zajímavé je pak líčení událostí z poválečných let.

Při psaní této práce bylo nutné čerpat z písemných pramenů i literatury různé úrovně i povahy. Za jakýsi vzor při zpracovávání tohoto tématu pro mne byly bakalářské práce, které byly vydány v rámci Univerzity Pardubice v minulých letech. Jmenovitě pak *Deník československého legionáře Josefa Máčka* od Josefa Zemana a *Zápisky ruského legionáře Jana Bernáčka* od Sylvie Erné.¹ Při zpracovávání textu osobní povahy, jakým je Vopavil v deník, jsem se snažil o porovnávání osobních zážitků, jakož i zpodobnění, jak se s nimi do té doby vyrovnávali, další vojáci, kteří je zpracovali formou deníkových vzpomínek. Mimo jiné to byly například nepublikované deníky českých vojáků Františka Huryty z Horek na Litomyšlsku, Kamila Raichla nebo třeba doktora Jena Arató ze zlatavské části monarchie a Wincentyho Solka z Polska, jež byly všechny částečně nebo úplně uveřejněny na internetu, eventuelně vyšly v tištěné podobě.² Za užití jsem považoval i náhled na frontový život z druhé strany, a ušlo o vzpomínky československých legionářů nebo ruských vojáků.³

¹ ZEMAN, Josef. *Deník československého legionáře Josefa Máčka*, Bakalářská práce, Univerzita Pardubice 2006; ERNÉ, Sylvie. *Zápisky ruského legionáře Jana Bernáčka*, Bakalářská práce, Univerzita Pardubice 2004.

² *Válečný deník Františka Huryty z Horek p. 8 z let 1914 a 1915*, s. 1. [cit. 2009-12-01]. Dostupný z WWW: <<http://obec.horky.sweb.cz/zpravodaj/200112.htm>>; RAICHL, Kamil. *Deník ze Světové války 1914-18*. [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://home.tiscali.cz/raichland/kamil/valka/valka.html>>; ARATÓ, Jen. *Háborús napló 1914-16*. [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.freeweb.hu/aratojeno/index3.htm>>; SOLEK, Wincenty. *Pamiętnik legionisty*, Warszawa 1988.

³ LAUSEGER, Emanuel. *Pod slavnými prapory Starodružiník : Kniha I. Praha 1927; . . . 6-1914-1917 . . . , . . . 1938.*

Zájemc m o toto téma je pak mofné doporu it t eba vzpomínky Egona Erwina Kische, které vy-ly pod názvem *Vojákem pražského sboru*,⁴ nebo *Pam ti léka e 1910 ó 1920* od Václava Fleischmanna.⁵

TM-í perspektivu na danou problematiku nabízejí kroniky rakousko-uherských jednotek *Infanterie Regiment 94 im Weltkriege*,⁶ *Die Deutschböhmsche 29. Infanterie-Truppendivision im ersten Kriegsjahre 1914-1915*⁷ od Eduarda Zanantoni nebo *Die Deutschmeister: Taten und Schicksale des Infanterieregiments Hoch- und Deutschmeister Nr. 4 insbesondere im Weltkriege*.⁸ Obecné souvislosti potom dopl ují zejména práce Johna Keegana a Zde ka Jindry pod shodným názvem *První sv tová válka*,⁹ nebo rozsáhlá n meckojazy ná kronika *Österreich-Ungarns letzter Krieg 1914-1918*,¹⁰ která pom rn detailn mapuje vále né události z pohledu rakousko-uherské armády. Obecný p ehled nabízí také pom rn nová publikace Petera Junga *Rakousko-uherská armáda za první sv tové války*,¹¹ která rovn fl p iná-í pohled na vývoj výstroje a výzbroje rakousko-uherského vojáka v pr b hu celého konfliktu. Pro hlub-í bádání problematiky uniforem je mofné doporu it práci Dagmar Kutílkové *Vojenské odívání*.¹²

K pochopení eské otázky v rakousko-uherské armád jsem vyuffil p edev-ím publikaci Ivana TĚdivého *e-i, eské zem a Velká válka*,¹³ dále pak trilogii Libora Nedorosta *e-i v I. sv tové válce*,¹⁴ která rovn fl nabízí velké množství osobních vzpomínek. K situaci v regionu mi velmi pomohla práce Jana Hnáta *Vysoké Mýto v boji za národní samostatnost*¹⁵ a pom rn nové práce Radovana Dvo áka *Vysoké Mýto*:

⁴ KISCH, Egon Erwin. *Vojákem pražského sboru*, Praha 1965.

⁵ FLEISCHMANN, Václav. *Pam ti léka e 1910 ó 1920*, Praha 2002. ISBN 80-7220-125-5.

⁶ *Infanterie-Regiment 94 im Weltkriege*, Reichenberg 1929.

⁷ ZANANTONI, Eduard. *Die Deutschböhmsche 29. Infanterie-Truppendivision im ersten Kriegsjahre 1914-1915*, Reichenberg 1926.

⁸ HOEN, M. ó WALDSTÄTTEN-ZIPPERER, J. - SEIFERT, J. *Die Deutschmeister. Taten und Schicksale des Infanterieregiments Hoch- und Deutschmeister Nr. 4 insbesondere im Weltkriege*, Wien 1928.

⁹ KEEGAN, John. *The First World War*, Vintage Canada 2000. ISBN 0-676-97224-1; JINDRA, Zden k. *První sv tová válka*, Praha 1987.

¹⁰ *Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18, Band 2: Das Kriegsjahr 1915, Erster Teil: Vom Ausklang der Schlacht bei Limanowa-lapanów bis zur Einnahme von Brest-Litowsk*, Wien 1931; *Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18, Band 4: Das Kriegsjahr 1916, Erster Teil: Die Ereignisse vom Jänner bis Ende Juli*. Wien 1933;

¹¹ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda za první sv tové války*, Brno 2007. ISBN 978-80-251-1520-6

¹² KUTÍLKOVÁ, Dagmar. *Vojenské odívání*, Praha 2008. ISBN 80-7106-934-5.

¹³ TĚDIVÝ, Ivan. *e-i, eské zem a velká válka*, Praha 2001 ISBN 80-7106-274-X.

¹⁴ NEDOROST, Libor. *e-i v I. sv tové válce 1. díl: Mým národ m*, Praha 2006. ISBN 80-7277-321-6; NEDOROST, Libor. *e-i v I. sv tové válce 2. díl: Na frontách Velké války*, Praha 2006. ISBN 80-7277-322-4; NEDOROST, Libor. *e-i v I. sv tové válce 3. díl: Do ho kého konce*, Praha 2007. ISBN 978-80-7277-327-5.

¹⁵ HNÁT, Jan. *Vysoké Mýto v boji za národní samostatnost*, Vysoké Mýto 1934.

*Stručné dějiny msta*¹⁶ a *Choce : Patnáct kapitol z dějin msta*,¹⁷ popřípadě kompilace *Vysoké Mýto: Tradice a současnost*.¹⁸

Dalo by se konstatovat, že téma I. světové války je v odborné literatuře neprávem opomíjené, nicméně v posledních letech vyšla celá řada zajímavých publikací, které hodnotí roli českého vojáka na frontách I. světové války z objektivního hlediska nejlépe tomu bylo v minulosti. Mezi klíčovými autory dnes patří například Josef Fučík,¹⁹ jenž je mimo jiné autorem práce *Osmadvacátníci: Spor o českého vojáka Velké války 1914-1918*, která zpracovává jeden známý fenomén dezercí mnohdy celých jednotek na asi nejznámějším příkladu příslušníka pluku 28. Součástí jde nejenom o rehabilitaci tohoto pluku, ale i pověstí českého vojáka. Mezi jeho další hodnotné práce patří *Piava 1918* nebo *Sošská fronta 1915 a 1917*.

¹⁶ DVOŘÁK, Radovan. *Vysoké Mýto: Stručné dějiny msta*, Ústí nad Orlicí 2003. ISBN 80-86042-88-X.

¹⁷ DVOŘÁK, Radovan. *Choce : Patnáct kapitol z dějin msta*, Ústí nad Orlicí 2000. ISBN 80-86042-22-7.

¹⁸ *Vysoké Mýto: Tradice a současnost*, Vysoké Mýto 2004. ISBN 80-239-3071-0.

¹⁹ FUČÍK, Josef. *Osmadvacátníci: Spor o českého vojáka Velké války 1914-1918*, Praha 2006. ISBN 80-204-1376-6; FUČÍK, Josef. *Piava 1918*, Praha 2001. ISBN 80-86515-05-2; FUČÍK, J. a PAVLÍK M. *Sošská fronta 1915 a 1917*, Praha 2009. ISBN 978-80-87057-04-9.

2. Kritika pramene

Speciální pozornost je nutné v novat samotnému deníku, který se stal základem pro tuto práci. P edem je nutné uvést, že jsem po celou dobu pracoval s fotokopíí p vodního deníku, který je v soukromém archivu rodinných potomk . Ke kopii jsem se dostal p es Regionální muzeum ve Vysokém Mýt .

Rukopis je napsán v rozsahu rovných 400 stran textu o formátu A5. Obálka je opat ená fotografií samotného autora deníku Ji ího Vopa íla. Stránky jsou vlastnoru n o íslované. Text je d len do n kolika kapitol, které autor považoval za st flejší. Zejména v první polovin deníku je text ásto proložen vlastními básn ími.

Jak je uvedeno na samém konci deníku, text vznikl mezi roky 1926 a 1927 v Horním Újezdu v dnešním okrese Svitavy. Poslední zaznamenané zářítky se týkají Vánoc roku 1920, což znamená, že od prvních zaznamenaných událostí, tedy vyhlášení války ub hlo zhruba 12 let, od posledních událostí 6 let. Autor si evidentn v pr b hu války d lal n jaké záznamy, což koneckonc sám nep ímo p iznal na n kolika místech,²⁰ kdy si zapisoval vlakové stanice nebo básn í, které s jiným vojínem skládal ve volných chvílích.²¹ To vysv tluje skute nost, že deník je opat en konkrétními chronologickými údaji i geografickými názvy. Lze totiž pochybovat, že by si Ji í Vopa íl zapamatoval v echny údaje po takové době bez pomoci poznámek. Je rovn í pravd podobné, že mu ke tvorb deníku po takové době pomáhala vlastní korespondence odesílaná z výcviku nebo fronty vlastní rodin .

Celý rukopis považuji za v rohodný, i co se tý e faktografické stránky celého textu. Pokud op t vezmeme v potaz skute nost, že deník vznikl relativn dluho po válce, nebudou se zdát n které lehké nesrovnalosti zásadní. U n kterých bitev uvedl Ji í Vopa íl datum, které se od n kterých zdroj í-ilo o jediný den. Lze si položit otázku, zda není naopak mylný údaj jinde. Jestlífe je rozdíl pouze v jednom dni, považoval jsem to u události lokálního významu v kontextu t ch obecn í-ích za mén významné a z hlediska v rohodnosti deníku za dostate né. Rovn í je pravd podobné, že n která oficiální hlášení z boji-t byla vydávána s datem následujícího dne a tak jde jen o zp sob, jak autorovy vzpomínky zasadit do obecn í-ího kontextu.

²⁰ VOPA ÍL, Ji í. *Z bou lívých dob: Památík v upomínku na sv tovou válku r. 1914 ó 1918*, [1926-27] (uloženo v soukromém archivu; kopie je v soukromé sbírce autora práce), s. 58.

²¹ VOPA ÍL, Ji í. *Z bou lívých dob ...*, s. 84-88.

Podobný problém vzniká u geografických názvů. Jiří Vopařil si v drtivé většině případů zaznamenal nebo zapamatoval názvy měst, vesnic, řek nebo hor ve zkomolené, často po e-tické formě. U německých názvů, případně názvů s ukrajinským i polským základem se mi tento problém podařilo řešit poměrně efektivně s pomocí současných map a seznamem lokalit obsahujícím i původní názvy užívané v období před i za I. světovou válkou. U názvů italských, zejména pak u hor to byl složitější problém. Zde mi velmi pomohla znalkyně dané oblasti, paní Roberta Strazzabosco z italského Asiaga. Lze tedy konstatovat, že v drtivé většině případů se podařilo všechny místa úspěšně lokalizovat, aniž by výsledek narušoval logiku Vopařilova putování, což opět potvrzuje v rozhodnost jeho deníku.

Vzpomínky lidí na takto hektické doby bývají s odstupem času ovlivněny samotnou psychikou i charakterovými vlastnostmi daného pamětníka. Obecně platí, že na zlé se zapomíná. Jinde se dostavuje jistá dávka nostalgie a výsledný efekt bývá zkreslený. Domnívám se, že výpověď Jiřího Vopařila je velmi vyvážená a dokonce onen několikletý odstup jí nevzal nic na bezprostřednosti a emocích, které jsou v textu skryté. Dnešním uvolněným má tato výpověď stále co říci.

3. Vypuknutí I. světové války

3.1 Cesta k válce

Příčiny tohoto světového konfliktu je nutné hledat v průběhu celého 19. století. I. světová válka byla vyústěním dlouhodobě trvajících lokálních spor, jež vzápětí přerostly do obrovských rozměrů. Klíčovými bylo pro nadcházející události především rozdělení sil v Evropě na dva bloky, tzv. Trojspolek²² (Rakousko-Uhersko, Německo a Itálie) a Trojdohodu²³ (Anglie, Francie, Rusko). Jejich význam byl ve vzájemné podpoře uvnitř uskupení v případě ozbrojeného konfliktu.²⁴ A tak mohl sebemenší konflikt znamenat katastrofu. Velice neklidná situace panovala především na Balkáně. Srbsko zde mělo velké ambice na sjednocení všech Slovanů, to ale bylo v rozporu se zájmy Rakousko-Uherska, kterému patřila Bosna a Hercegovina.²⁵

V roce 1914 dostaly události rychlý spád. Dlouhodobá srbská agitace se stala již neúnosnou. Na pozadí těchto událostí podnikl dne 25. června 1914 rakousko-uherský následník trůnu arcivévoda František Ferdinand s manželkou svou ženou Sofií v Sarajevu návštěvu Bosny a Hercegoviny. O tři dny později, dne 28. června byli během projížděky v Sarajevu zavražděni bosenskými studentem Gavrilo Principem.²⁶

Zatímco byl svět ztížen sarajevským atentátem, rakousko-uherská monarchie nepřistoupila k žádným odvetným opatřením. V této souvislosti byl císař František Josef I. ujištěn, že Německo mu bude i nadále spojencem. V případě vojenské akce hrozila intervence Ruska, které srbské zájmy na Balkáně podporovalo.²⁷ Diplomatické kroky vyvrcholily tzv. Vídeňským ultimátem, které však Srbsko nepřijalo. Dne 25. července proto vydal císař František Josef I. rozkaz k všeobecné mobilizaci, po kterém dne 28. července následovalo vyhlášení války Srbsku. Všeobecná mobilizace z 31. července pak

²² Itálie zachovala v roce 1914 neutrální postoj a v květnu 1915 obrátila zbraně proti Rakousko-Uhersku; Osmanská říše tak učinila již na počátku války a roku 1915 se na stranu tohoto bloku přidalo ještě Bulharsko. Tyto změny přinesly i nové označení pod pojmem „Centrální mocnosti“.

²³ Připojením Itálie v roce 1915 a Rumunska v roce 1916 se tomuto velmocenskému bloku začalo říkat „Dohoda“. O tom více Ivan Tědřivý v knize *Česko, české země a Velká válka* na s. 17 (Praha 2001, ISBN 80-7106-274-X).

²⁴ KEEGAN, John. *The First World War*, Vintage Canada 2000, s. 170. ISBN 0-676-97224-1.

²⁵ ANDRIESEN, Hans. *I. světová válka v dokumentární fotografii*, Praha 2008, s. 44. ISBN 978-80-255-0009-5.

²⁶ Tamtéž, s. 55-56.

²⁷ Tamtéž, s. 60-61.

znamenal de facto vyhlášení války i Rusku, což bylo za přímý následek mobilizací v meckou.²⁸ Mír v Evropě se tak mohl ve velmi krátké době zhroutit jako domek z karet.

3.2 Rakousko-uherská armáda na frontách Velké války

Není mým cílem mapovat obecné dějiny I. světové války, nicméně nebude na škodu stručně shrnout následující události z pohledu rakousko-uherské armády. Pro běh tohoto konfliktu lze dle mnoha způsobů, pro tento účel bych se ale rád podíval na úlohu armády habsburské monarchie v jednotlivých letech tak, jak to vojenská, ale i politická situace diktovala.

Vyhlášení války roku 1914 zastihlo rakousko-uherské pluky na frontě ruské i srbské. Na zhruba 400 km dlouhé ruské frontě došlo po menších úspěších k všeobecnému ústupu rakouských jednotek až k Dunajci. Carská armáda tehdy obsadila podstatnou část Halic a ovládla i karpatské průsmyky.²⁹ Koncem listopadu 1914 dokonce Rusové pronikli přes Karpaty na území dnešního Slovenska a obsadili města Humenné a Medzilaborce. Hrozilo tak reálné nebezpečí jejich postupu do uherské nížiny.³⁰ Za zmínění stojí i fakt, že ve stejné době se ruské jednotky probíjaly až ke Krakovu, což lze z geografického hlediska považovat za nejbližší místo v jižních zemích, kam se carská armáda za celou válku dostala.³¹ Tyto události měly bezprostřední vliv i na frontu srbskou. Přes krátkodobé dobytí Belgradu však na tomto bojišti k významným změnám nedošlo.³²

Rok 1915 přinesl další pokus Rusů o vniknutí do uherské nížiny přes Karpaty, jejich snaha však byla o Velikonocích i díky pomoci německého spojence zmařena.³³ V květnu 1915 pak spojená německo-rakouská vojska podnikla útok na široké frontě a v prostoru Gorlice a Tarnowa došlo k zásadnímu prolomu fronty. Ruské armády ustupovaly na celé frontě a zastavily se až východně od Lucka, kde se jim podařilo frontu stabilizovat.³⁴ Zásadní událostí tohoto roku byl rovněž květnový vstup Itálie do války, což znamenalo pro Rakousko-Uhersko otevření nové fronty. Zde se vedly boje především

²⁸ Tamtéž, s. 64-66.

²⁹ JINDRA, Zdeněk. *První světová válka*, Praha 1987, s. 86.

³⁰ DROBÁK, M. a KORBA, M. a TURIK, R. *Mementá první světové války. Díl I.: Cintoriny v okresech Humenné a Medzilaborce*, Humenné 2008, s. 8. ISBN 978-80-969233-8-0.

³¹ BRZOSZKWINIA, W. a WIELGUS, K. *Spojrzenie na twierdz*. Kraków, Kraków 1991, s. 11.

³² JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda za první světové války*, Brno 2007, s. 11. ISBN 978-80-251-1520-6.

³³ BATOR, Juliusz. *Wojna Galicyjska*, Kraków 2008, s. 207. ISBN 978-83-7396-747-2.

³⁴ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 13.

na řeci So i (Isonzo). V průběhu roku byly na této řece svedeny hned čtyři velké bitvy, při kterých se však Italům nepodařilo dosáhnout významnějších úspěchů. Na podzim roku 1915 rovněž došlo útoku na srbské fronty, jehož výsledkem bylo obsazení celého území Srbska.³⁵

Za útek válečného roku 1916 přinesl rakousko-uherské armády úspěchy na balkánském bojišti. Byla dobyta celá Hora a do dubna padla i celá Albánie. Po těchto úspěších byla iniciativa zaměřena na italskou frontu. Kvůli novému nástupu v Tyrolech však i přes další úspěchy značně zbrzdilo dění na východě, kde byla 4. června zahájena tzv. Brusilovova ofenzíva.³⁶ Ta byla ve svých počátcích mimořádně úspěšná po celé délce operačního prostoru ruské fronty a na některých místech znamenala pro Rusy postup až o 40 kilometrů na západ. Z politického hlediska také měla vliv na připojení Rumunska na stranu dohodových států.³⁷ Mezi březnem a listopadem došlo k dalším pěti bitvám na řeci So i. Teprve listopadová, v podíjí devátá bitva přinesla Italům jisté úspěchy ve snaze dobýt město Terst. Obrovské ztráty však italskou armádu na dlouhý čas paralyzovaly.³⁸ Za významnou událost pro rakousko-uherskou monarchii pak byla smrt císaře Františka Josefa I. dne 22. listopadu 1916. Následníkem se stal Karel I.³⁹

Nový rok 1917 přinesl další operace na italské frontě. V květnu a v srpnu tohoto roku došlo k posledním dvěma bitvám na řeci So i. Věch jedenáct italských pokusů na So i o dobytí Terstu bylo neúspěšných a vyfládaly si nenahraditelné ztráty na obou stranách.⁴⁰ Dění na ruské frontě značně ovlivňovala ruská revoluce z března 1917. Rusko však i s novou vládou slíbilo pokračovat ve válce a za útkem července došlo k poslední mohutné ofenzívě, které však přes jisté úspěchy došlo brzo dech. Jednak to bylo způsobené zahájením silné protiofenzívy spojených rakousko-německých vojsk, dalším faktorem ruského neúspěchu byl vnitřní rozklad způsobený revolucí. Toho rychle vyutily armády centrálních mocností a zahaly carskou armádu až na povodní hranice monarchie, kde jeť docházelo k četným setetm, nicméně aktivita ruských jednotek pomalu ustávala.⁴¹ To až do konce listopadu, kdy bylo vyhlášeno příměří a ruská fronta

³⁵ Tamtéž, s. 13-14.

³⁶ Tamtéž, s. 15-16.

³⁷ CZEREP, Stanisław. *Operacje wojskie ofensywne Brusilowa: 4 czerwca - 10 sierpnia 1916*, Białyсток 1999, s. 160. ISBN 83-87881-04-X.

³⁸ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 55-56.

³⁹ Tamtéž, s. 17.

⁴⁰ Tamtéž, s. 56-57.

⁴¹ TĚDIVÝ, Ivan. *Československá země a Velká válka...* s. 122.

p estala být de facto hrozbou.⁴² Na italské frontě však zdaleka ke klidu nedocházelo. V říjnu byla v prostoru So i zahájena nová ofenzíva, tentokrát však spojenými rakousko-uherskými a německými jednotkami. Jejich drtivý postup se zastavil až na řece Piavě.⁴³

Rok 1918, jenž měl být v této válce i tím posledním, však stále neprobíhal znaky blížícího se míru. Z vojenského hlediska bylo pro rakousko-uherskou armádu aktuální hlavně dění na italské frontě. Druhá ofenzíva ale velmi rychle ztratila efekt. Úspěšná obrana britských, francouzských a italských jednotek však nebyla náležitě využita a strategickou iniciativu převzaly armády dohodových států až v druhé polovině října, kdy se prolomily obrannou linii na řece Piavě a do prvních dnů podepsaného dne 3. listopadu 1918 získaly značné území s velkým množstvím zajatců. Rok 1918 přinesl nejenom vytočený mír, ale z druhé strany také znamenal zánik rakousko-uherské armády.⁴⁴

V následujících kapitolách se s Jiřím Vopailem vrátíme k důležitým událostem, jimiž byl prvním účastníkem. Jmenovitě jde o Brusilovovu ofenzívu v roce 1916, Kerenského ofenzívu v roce 1917 a rakousko-uherský nástup na tyrolské frontě roku 1918.

3.3 Situace v regionu

Teď se ale vraťme zpět do července roku 1914. Zatímco v diplomatických kruzích celého světa nastala krize, mezi lidmi v regionech Litomyšlska a Vysokomýtska probíhal normální život. Věděli jsme teprve zprávy o mobilizaci: *„Byla červencová neděle na den sv. Anny r. 1914. Píroda byla jakási zachmušená. Na obloze létaly divé mraky a chvílemi přišel prudký lijavec. Slunce se chvílemi prodralo černými mraky a svítilo na tu boří pírodu. Na polích v údích vlnil se zlatý klas dozrávajících obilí. Ze zahrad se rozlévala líbezná vůně květů. V údích ticho, hrobové ticho, jen chvílemi zavál vítr krajinou ... Tu mnohá matka cestou myslí na blaho svých dětí, přemýšlí o zaopatření svých dorostlých synů a dcer. A co jí tak tyto myšlenky tíhly hlavu, je jednou náhle vyrušena hlukem lidí, kteří tou na roh domů jakousi velikou vyhláškou. I jde mezi ostatní a co to? Slyší a te neuvěřitelná hrozná slova, že je vypovězena válka. Každý se ulekl této smutné noviny a zbledl jako mramor. Válka vypovězena Rakousko-Uherskem proti Srbsku. V údích velký hluk a šon a jak by ne, všude v jejich junáci kteří byli vojáci,*

⁴² VOPA IL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 289.

⁴³ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 58-59.

⁴⁴ Tamtéž, s. 62-63.

*mají ve 24. hod. se rozlou íti se svými drahými a opustiti svoji rodnou vesni ku a odejíti tam do vzdálených kon in, do v avy vále ných kon in, do v avy vále né.õ*⁴⁵

Velká ást branc z východních a severovýchodních ech byla vázána na posádkové m sto Vysoké Mýto, kde byl dislokovaný p -í pluk 98, zem branecký⁴⁶ p -í pluk 30 a zem branecký jízdní hulánský pluk 2. Je t eba ale podotknout, že áste ná mobilizace se vztahovala zatím pouze na pe-í pluk 98 (na zbylé dva pluky se tato povinnost vztahovala aíl po mobilizaci v-eobecné).⁴⁷ Jífl dne 28. ervence se první branci odebrali ke své posádce. Mezi nimi byl i Franti-ek Huryta z Horek u Litomy-le: *šI já s poslehnáním otcovským a mate ským, rozlou iv se s manflekou, sedaje na povozy pro nás uchystané, které spole n nás vezly do Vysokého Mýta, je-t jednou, a to naposled, líbám ty drahé mi tvá e, lou iv se se sousedy a známými, kte í nám kynuli a -astného navrácení p áli. Ve Vysokém Mýt nás rozd lili - každý ke svému pluku...õ*⁴⁸ Podobn jako Huryta musel odjet do Vysokého Mýta i Vopa il v bratr Jan, který se vzáp tí dostal na ruské boji-t , ze kterého se jífl ale nevrátil.⁴⁹

Mobilizace zpo átku p sobila m stu zna né problémy. Na jejím po átku oznámila vojenská správa m stskému ú adu, že v prvních mobiliza ních dnech o ekává nejmén 8 000 mufl , 220 d stojník a 630 koní a fládala, aby bylo u in no v-e pro ubytování vojska. Jífl po 24 hodinách ale do m sta dorazil tak ka dvojnásobný po et muflstva. Situace byla natolik kritická, že se mnozí odvedenci museli po 4 dny flivit sami bez moílnosti n jakého nouzového ubytování. Anífl by byla provedena registrace odvedenc z áste né mobilizace, byla jífl vyhlá-ena mobilizace v-eobecná a ve Vysokém Mýt a okolí se tak nacházelo na 50 000 mufl v-ech t í pluk .⁵⁰ Situace se zlep-ila teprve s odjezdem jednotlivých ástí do pole. Zem branecký p -í pluk 30 odjel na ruskou frontu dne 7. srpna 1914 pod velením plukovníka Rudolfa Kasala. Na ruskou frontu v tentýfl den vyjel i p -í pluk 98 pod velením plukovníka Karla Alschera.

⁴⁵ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob: Památník v upomínku na sv tovou válku r. 1914 ó 1918, 1926-27* (nepublikováno), s. 4-5.

⁴⁶ Zem branecké oddíly (z n m. die Landwehr; v Zalitavské ásti monarchie Honvédség) byly zaloíeny roku 1744 za vlády Marie Terezie. Ú elem zem brany byla p vodn obrana vlastní hranice monarchie a udrílování jejích pluk bylo levn j-í neíl t ch adových. S postupem asu, zejména pak vlivem I. sv tové války její význam stoupal aíl se nakonec rozdíly mezi zem braneckými a adovými pluky set ely nejenom v otázce jejich vyuíltí, ale i v ýcvikem, výstrojí a výzbrojí.

⁴⁷ HNÁT, Jan. *Vysoké Mýto v boji za národní samostatnost*, Vysoké Mýto 1934, s.91.

⁴⁸ *Vále ný deník Franti-ka Huryty z Horek p. 8 z let 1914 ó 1915*, s. 1, [cit. 2009-12-01]. Dostupný z WWW: <<http://obec.horky.sweb.cz/zpravodaj/200112.htm>>.

⁴⁹ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 7-9.

⁵⁰ HNÁT, Jan. *Vysoké Mýto v boji za národní samostatnost*, Vysoké Mýto 1934, s. 91.

Po útku srpna odjel do Haličské země branecký hulánský pluk 2.⁵¹ Msto si však nevydechlo, nebo proces odvodu pokračoval i nadále. Navíc se mohli velmi brzy objevit první ranění...

Jiří Vopařil měl v době vyhlášení války 17 let a tak se ho prozatím vojenská povinnost netýkala, ale již 26. dubna 1915 přišla na něj řada i na jeho: *„Když válka nad je na mír nebyla, byli jsme i my 18 letí jinoři povoláni k odvodu m. Dne 22. srpna t. r. jsme se dostavili do hotelu „Hvězda“ v Litomyšli k odvodu ...“*⁵² Teprve však dne 15. října 1915 odjel v doprovodu bratra Karla do vysokomýtských kasáren, kde byl posléze přidělen ke 4. a 4. roty přiloženého pluku 98.⁵³ O dva dny později začala jeho skutečná anabáze, když s praporem odjel do uherského Kapováru.⁵⁴

⁵¹ Tamtéž, s. 93-94.

⁵² VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 12.

⁵³ Tamtéž, s. 14-16.

⁵⁴ Tamtéž, s. 19-22.

4. Posádkové m sto Vysoké Mýto

4.1 Vznik vojenské tradice

Je-t nejl se s Ji ím Vopa ílem p esuneme do Kapo-váru, rád bych se krátce vrátil k samotnému posádkovému m stu Vysokému Mýtu a p edev-ím pak k p ímu pluku 98. Posádková tradice tohoto královského v nného m sta se datuje jifl od po átku 18. století. První kasárny v-ak byly postaveny afl v letech 1830-1834, zejména pro jezdecké oddíly. Po prusko-rakouské válce v roce 1866 docházelo k velké reorganizaci rakouské armády.⁵⁵

V tomto období byly vytvá eny jednotky, které tvo ily vysokomýtskou posádku afl do I. sv tové války. V roce 1869 byl založen zem branecký p í prapor 30, který byl roku 1898 pový-en na pluk. Od roku 1901 tento pluk sídlil v kasárenském komplexu mezi ulicemi fiiflkovou, Jiráskovou a Prokopa Velikého.⁵⁶

Roku 1886 byl ve Vysokém Mýt dislokován zem branecký hulánský pluk 2, jenfl od roku 1890 sídlil v dne-ní Husov ulici. Od roku 1910 sem byla p emíst na zem branecká p í brigáda a od ervence 1913 byla otev ena i posádková nemocnice.

4.2 K.u.K. Infanterieregiment Nr. 98

Pro nás je v-ak nejpodstatn j-í jiný oddíl, který do Vysokého Mýta p íjel jifl roku 1882. Byl jím p vodn v Praze dislokovaný prapor myslivc 39, jenfl byl záhy p em n n na prapor p choty a p edstavoval základ pro nov vznikající p í pluk 98. Sv j domov na-el o 6 let pozd ji v kasárnách p í dne-ní Husov ulici.⁵⁷ Pluk byl dopl ován odvedenci z oblasti dopl ovacích obvod p ích pluk 18 (Hradec Králové), 21 (áslav) a 74 (Ji ím). Pokud jde o národnostní zastoupení, p evládali e-i s 68% následovaní sudetskými N mci s 28%. Zbylé 4% tvo ily dal-í národy habsburské monarchie. Majitelem pluku se stal od roku 1910 generálporu ík Adolf Rummer Freiherr von Rummershof. Pluk je tak n kdy uvád n s p ídomkem švon Rummer.⁵⁸

⁵⁵ *Vysoké Mýto: Tradice a sou asnost*, Vysoké Mýto 2004, s. 56. ISBN 80-239-3071-0.

⁵⁶ Tamtéfl, s. 56.

⁵⁷ Tamtéfl, s. 56-57.

⁵⁸ MUCHA, Vladimír. *Historie pluku: k. u. k. Infanterie-Regiment Nr. 98 š Ritter von Rummer, ō KPvH Pardubicko*. Dostupný z WWW: <<http://www.kpvh-pardubicko.cz/1sv.htm>> [cit. 2011-03-10].

Rakousko-uherské pluky bylo možné identifikovat podle barvy výlofků. U prvního pluku 98 to byly výlofků světlehnědé barvy, známé mečky zvané šlichtdrapp. Stejně výlofků měl ještě první pluk 100, proto se v těchto případech shody rozlišila i barva knoflíků na bílou a flutou (někdy uváděná jako stříbrná a zlatá). U prvního pluku 98 šlo o knoflíky bílé.⁵⁹

Již od začátku I. světové války nebojoval pluk jako jeden celek a jeho osudy jsou tak značně nepřehledné. Jeho I. prapor byl od prvních dnů války nasazen na srbské frontě na ernohorských hranicích.⁶⁰ V Srbsku vydržel do července 1915, kdy byl přesunut na italskou frontu. Zde tvořil I. prapor zálohu na srbské frontě. Koncem roku 1915 se přesunul zpět na balkánské bojiště, kde sváděl boje proti ernohorské armádě, a až do její kapitulace v lednu 1916. Ještě v lednu téhož roku se prapor účastnil postupu proti Albánii a na přelomu let 1916/1917 držel pozice na srbsko-italských hranicích. Rok 1917 strávil I. prapor na makedonské frontě v okolí Ochridského jezera. Na přelomu let 1917/1918 byl oddíl přesunut k Jaderskému moři a zde zasáhl do ústupových bojů z Albánie. Kapitulace rakousko-uherské armády ho zastihla na hranicích monarchie.⁶¹

Zbývající prapory (II., III. a IV.) byly odeslány na ruskou frontu, kde se již v srpnu 1914 zapojily do bojů ve východní Galicii ve směru na Lublin a Chełm. 8. září se pluk zapojil do bojů u Lvov. Později se v rámci ústupu celé fronty dostal pluk až do okolí Krakova. Po přeskupení sil se jednotka dostala do Karpat v oblasti Dukelského průsmyku, kde došlo v prosinci 1914 k prvnímu pokusu ruských armád o vpád do uherské nížiny. Gorlický průlom z května 1915 ho zastihl v samotné oblasti města Gorlice. Následovalo osvobození pevnosti Pemy a boje u Kraňku. V zájmových bojích u Lucku přešla část pluku do ruského zajetí, což byl patrně důvod následného přesunu posádky do uherského Kapováru.⁶²

Na jaře roku 1916 byla celá 10. první divize, pod kterou první pluk 98 spadal, přesunuta na italskou frontu. Zde nejprve tvořila v oblasti Soči zálohu. K ostrému nasazení pluku došlo v takzvané 9. bitvě na Soči, jež probíhala na přelomu října a listopadu 1916. V průběhu 10. bitvy tvořil pluk zálohu a v následující, 11. bitvě se opět

⁵⁹ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda za první světové války*, Brno 2007, s. 24. ISBN 978-80-251-1520-6.

⁶⁰ KREJSA, Josef. *Válečné paměti 1914-1918*, (příspěvek z díla Michala Čecháka s Vladimírem Muchou a jeho kopie je v soukromé sbírce autora práce).

⁶¹ MUCHA, Vladimír. *Historie pluku: k. u. k. Infanterie-Regiment Nr. 98 ...* [cit. 2011-03-10].

⁶² Tamtéž.

aktivně zúšťnil. Dne 24. října se pluk úšťnil ofenzívy u Caporetta, která posunula frontu aťl ekám Tagliamento a Piava. V následujícím období svád l pluk úšťné boje práv na Piav . S blížícím se koncem války se rakousko-uherská armáda stahovala k hranicím monarchie a to v etn p řho pluku 98.⁶³

Takové byly obecné osudy kmenových prapor p řho pluku 98, nás v-ak paradoxně více zajímají p řby pochodových prapor a rot, jeťl byly pod hlavi kou p řho pluku 98 postupně sestavovány odvedenci z okres východních i severovýchodních ech. A koliv tyto pochodové jednotky v t-inou doplňovaly stav svého domovského pluku, aťsto je vále ná nouze odeslala úplně jinam. Jen do konce roku 1915 bylo na r zné fronty vysláno 15 pochodových praporu k doplňování vlastního p řho pluku 98, ale i jiných regiment .⁶⁴ V roce 1916 to byl p řpad i pochodového praporu, ve kterém slouffil Ji ř Vopa il. Jak se v této práci ukáffe, jeho jednotka byla na poslední chvíli p řidlena k olomouckému p římu pluku 54. Navzdory skute nosti, ffle osudy Ji řho Vopa ila jsou tak spjaté práv s tímto hanáckým regimentem aťl do konce války, po řád řlo formálně o pochodový prapor p řho pluku 98.

Ona rozdrobenost prapor a rot p řho pluku 98 po evropských boji-tích a p edevším nezájem ze strany eskoslovenské mezivále né (koneckonc i pozděj-í) historiografie zap ří inil, ffle k p římu pluku 98 i mnohým jiným nevznikla řládná komplexní práce mapující jeho osudy b hem I. sv tové války.⁶⁵ Není tak p ekvapením, ffle drtivá v t-ina mezivále ných kronik rakousko-uherských pluk byla vydána práv v Rakousku a Ma řarsku. Pokud jiff na území eskoslovenska taková práce vznikla, pak práv iniciativou sudetských Němců a jde tak p řirozen ě o texty n meckojazy né.⁶⁶

4.3 Dal-í osudy posádkového m sta

Se vznikem republiky se Vysoké Mýto op řt stalo domovem pro navrátiv-í se 30. p ří pluk, do jehoťl stavu byly za len ny i řásti se zpofld ním vracejícího se p řho pluku 98. Svému říslu tak z stali řT icátníciř v řní i se vznikem nové eskoslovenské armády. Místní posádka získávala stále v t-í prestiťl. Jeťl nezbytnou sou řástí bylo mimo jiné

⁶³ Tamtéťl; Podle práce Jana Hnáta (*Vysoké Mýto v boji za národní samostatnost*, Vysoké Mýto 1934) byl celý pluk na konci války zni ěn, resp. zajat. Potvrdit tuto skute nost nebo zjistit podrobnosti o tomto faktu se mi nepoda ilo.

⁶⁴ *Vysoké Mýto: Tradice a sou asnost...* s. 56.

⁶⁵ D jinami p řho pluku 98 se dnes podrobn ě zabývá Ing. Vladimír Mucha z KPVH Pardubicko.

⁶⁶ P říkladem mohou uvést nap říklad kroniku p řho pluku 94, která vy-řla mezi válkami v Reichenbergu, dne-ním Liberci a ze které jsem v této práci citoval n které fragmenty (*Infanterie-Regiment 94 im Weltkriege*, Reichenberg 1929).

okresní vojenské velitelství, velitelství 8. pěší brigády (po útěkem 30. let stál v čele této brigády tehdy brigádní generál Rudolf Viest, později člen londýnské exilové vlády a roku 1944 též velitel Slovenského národního povstání⁶⁷), brigádní soud i posádková nemocnice.⁶⁸

Každodenní flivot eskoslovenské armády ve městě skončil přijezdem německých okupačních sil dne 16. března 1939. Rozsáhlé vojenské objekty sloužily potřebám Wehrmachtu a oddílu Hitlerjugend stejně jako letiště, jež se stalo domovem pro výcvikové a na samém konci války také transportní a bitevní eskadry Luftwaffe.⁶⁹ Krátce po osvobození se do města opět vrátila eskoslovenská armáda. To až do sovětské okupace v roce 1968. S odchodem sovětské armády roku 1990 zanikla i bohatá vojenská tradice Vysokého Mýta. Většina vojenských objektů postavených na přelomu 19. a 20. století pro rakousko-uherskou armádu dodnes stojí a slouží městu i soukromým firmám pro různé účely. Jiné budovy dodnes chátrají nepoužívané a s nejistou budoucností plní funkci jakéhosi mementa vojenské historie svázané nejenom s tímto městem.⁷⁰

My se však nyní vrátíme zpět časově do roku 1916 a geograficky do uherského Kapováru.

⁶⁷ *Vysoké Mýto: Tradice a současnost...* s. 63.

⁶⁸ DVO ÁK, Radovan. *Vysoké Mýto: Stručně a jiny město*, Ústí nad Orlicí 2003, s. 82. ISBN 80-86042-88-X.

⁶⁹ O vysokomýtském letišti v etn jeho historie více v publikaci *Na-e k ídla* od Mrana a Lejska (Vysoké Mýto 2006, ISBN); Výcvik mladých pilotů mi v osobní korespondenci ze dne 14. června 2007 potvrdil i pamětník Werner Griesberg z Hamburgu, který ve Vysokém Mýtu strávil zhruba 3 červnové týdny roku 1944 výcvikem na bezmotorovém kluzáku. Vzhledem k věku 16 let v letech ústřední lze předpokládat, že šlo právě o oddíl Hitlerjugend.

⁷⁰ *Vysoké Mýto: Tradice a současnost...* s. 66-67.

5. Ve výcviku

5.1 Kapo-vár

Kapo-vár je historické mesto na juhozápad území dnešného Maarska, jeho vojenská posádka bola jasným centrom doplnovacích obvodov rakousko-uherskej armády.⁷¹ Od roku 1915 sa mesto stalo domovom i pro náhradní prapor vysokomýtskeho pluku 98.⁷²

Dne 11. dubna 1916 do Kapo-váru dorazil i transport z Vysokého Mýta s novými branci v etn. Jiho Vopila. Pro vojny bez rozdílu v ku tak nastal úplný život. *šN kdy jsme nebyli je-ť ani oble-ěni a jil celým barákem se ozýval hřímavý hlas: šAles herausõ, t. j. v-ěcko ven. A je-ť ani paprsky slune ní neozáily kraj a jil jsme museli být p ed barákem jako p ikování ... Nastal trpký život vojenský. T flký byl ten za átek, nefl se kařdý do v-eho vpravil. Mnohý si -asto ho ce zaplakal, nefl si zvykl na ten tyranský život. Velitelem na-í tvrté setniny byl nadporu-ík jménem Bratránek. Byl to hrubý d stojník, rodem Ma ar. Trýznil -asto mnohého vojína bez p íiny a pro nepatrný p estupek.õ*⁷³

V dob míru byl základní výcvik zapo-át ihned po nástupu do služby nejprve na úrovni et, později na úrovni prapor a pluk. Skládal se z podrobných cvičení a stavebního výcviku. Celé martyrium trvalo od října do srpna následujícího roku.⁷⁴ Válenné okolnosti sice celý výcvik pirozen zjednodu-ily a zkrátily na pouhé dva měsíce⁷⁵, obsah výcviku však zůstal stejný.

Specifickým problémem rakousko-uherské armády, který komplikoval nejenom teoretická cvičení, ale i samotný obsah výcviku byla národnostní, a tedy i jazyková rozrznost. -inilo to problém například p i výuce manipulace se zbraní. Vždy jen

⁷¹ TURIK, Radoslav. Posádkové města v rakúsko-uhorskej monarchii pred 1. svetovou vojnou I. *KVH BESKYDY* [online]. 15. března 2009, [cit. 2010-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2009/03/15/posadkove-mesta-v-rakusko-uhorskej-monarchii-pred-1-svetovou-vojnou-i/>>. ISSN 1337-9232.

⁷² MUCHA, Vladimír. *Historie pluku: k. u. k. Infanterie-Regiment Nr. 98 ...* [cit. 2011-03-10].

⁷³ VOPA IL, Jiří. Z boulivých dob: Památník v upomínku na světovou válku r. 1914-1918, [1926-27] (nepublikováno), s. 23-24.

⁷⁴ TURIK, Radoslav. Život vojáka c. k. rakúsko-uhorskej armády v období dualizmu. *KVH BESKYDY* [online]. 6. března 2008, [cit. 2010-08-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2008/03/06/zivot-vojaka-ck-rakusko-uhorskej-armady-v-obdobi-dualizmu/>>. ISSN 1337-9232.

⁷⁵ VOPA IL, Jiří. Z boulivých dob: Památník v upomínku na světovou válku... s. 34.

š Ve vagónech nás bylo nama káno po 40 osobách, fle jsme se sotva pohnuli. Vlak s námi uhán l, jako-by byl rád, fle má svou ko ist, kterou nevydá d íve, afl tam daleko, daleko. Jeli jsme rychle a krátké byly na-e zastávky. Na n kterých stanicích jsme dostali n co k jídlu. Cestou jsme vid li divné kraje a krásná m sta, ale nic nás nezajímalo, nebo na-e vzpomínky byly tak teskné, fle nás nic net -ilo.õ ⁸⁷ To je popis náro ného transportu, který skon il ve stanici Wörgl.⁸⁸

Vojáci zde dostali dlouhé kované hole a horské okované boty. Hned druhý den za al výcvik v horském terénu, který byl identický tomu v jifní ásti bojem zasafených tyrolských Alp.⁸⁹ Krom lezení po skalách, dlouhých náro ných pochod a st elby se vojáci zabývali simulovanými útoky v takto obtífném skalistém terénu.⁹⁰

Kafidodenní flivot v Tyrolech se podle Vopa ilova popisu nezdál být nejhor-ím. Pomineme-li p irozený stesk po domov a náro ný výcvik, trápil vojáky nejvíce nedostatek jídla. Tento problém v-ak nejednou pomohli zmírnit místní obyvatelé, kte í byli velmi p átel-tí. Kdyfl se k tomu p idá krásná tyrolská krajina a fakt, fle nep ítel byl daleko, jevila se tato flivotní epizoda s p íhlédnutím na frontovou budoucnost jako zajímavá zku-enost.⁹¹

V tomto duchu pokračoval flivot v Tyrolech po celý as afl do poloviny ervna 1916, kdy se blíflil odjezd na frontu. Zatím se p edpokládalo, fle to bude fronta italská. Události na východ v-ak v stily n co jiného.⁹² Mezi vojáky brzy nebylo tajemstvím, fle na po átku ervna do-lo na ruské front k mohutné, tzv. Brusilovov ofenzív .⁹³ Jak sám Ji í Vopa il v deníku poznamenal, p vodn byli ur ení na frontu italskou, ale krize na východním boji-ti dala tu-ít, fle v-e se nyní zm ní. Sm r transportu, který vyjel v no ních hodinách dne 1. ervence 1916 z Kirchbergu,⁹⁴ mu tuto domn nku potvrdil.⁹⁵

⁸⁷ Tamtéfl, s. 50-51.

⁸⁸ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 58; Wörgl - tyrolské m ste ko v oblasti Kufstein (asi 60 km východn od Innsbrucku).

⁸⁹ Tamtéfl, s. 58-59.

⁹⁰ Tamtéfl, s. 71.

⁹¹ Tamtéfl, s. 70.

⁹² Tamtéfl, s. 118.

⁹³ CZEREP, Stanisław. *Operacje wojskie ofensywne Brusilowa: 4 czerwca - 10 sierpnia 1916*, Biaystok 1999. s. 5 ISBN 83-87881-04-X.

⁹⁴ Kirchberg in Tirol ó tyrolská obec v oblasti Kitzbühel (6 km západn od stejnojmenného m sta Kitzbühel).

⁹⁵ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 121-123.

6. Každodenní život vojáka

Mnozí lidé si dnes jen stěží dovedou představit každodenní život vojáka rakousko-uherské armády na ruské frontě během I. světové války. Pravděpodobně si budou lidé představovat klikaté zákopy a v nich muflé v šedomodrých uniformách s bajonety nasazenými na puškách, čekající na povel k útoku. Budou si představovat onen útok, snad ještě roli dost electva. Budou si myslet, že takový průběh mluví za války každý frontový den. A nejspíše si lidé věknou, že strach z vředy a úmrtí byl jedinou starostí, která muflé v zákopech provázela.

Z deníků našich dědů a pradědečků se ale mnohdy dovídáme trochu jiné skutečnosti. Každodenní život na frontě I. světové války s sebou nesl nejenom potřebu přežít bezprostřední nebezpečí útoku nepřítelů, ale i strádání hladem, žízní, zimou, nedostatkem oblečení, zdravotnického materiálu a v bojovém nasazení i často i munice. Všechny tyto faktory jsou specifické pro jednotlivá bojiště, po kterých byli rozestěni na předcích ve zbrani.

Jiří Vopařil zaznamenal specifické podmínky Karpat a to v zimě i v létě. Nehostinné prostředí hor, zejména v zimním období přineslo jednu z nejtěžších zkoušek, kterým byli vojáci na ruské frontě vystaveni. Pojme se tedy podívat na různé aspekty každodenního života v horách.

6.1 Hygiena

Dívka se laik zaměřil na detaily, zaujme ho vzhled vojáka na frontě. Velmi trefně tuto skutečnost vystihl ve svém deníku bývalý příslušník uherského pluku 69 Jen Arató, který se dostal na karpatské bojiště na přelomu dubna a května 1915. *Nejvíce se frontová každodennost projevuje na zevnějšku muflů. V tina má zarostlou tvář, i několik dní neholenou. Vojáci jsou zabláčení, mokší, špinaví, mají propálené kabáty a obuv ve špatném stavu. Je zima a tak se každý tlačí k mizernému ohníku, který víc tleje než hoří. Někdy se stane, že si kabáty odnesou do blízkosti ohně a potom je třeba hasit hořící součásti odvu. Chráníme se před nepohodou poasí. Vojáci na sebe dovedou navzájem ležet součásti oblečení, křídla i hader, které získávají po osadách nebo najdou*

jako vále nou ko ist. Smutný je pohled na muftstvo, vojáci v bec nevypadají jako uher-tí vojáci, ale jako tlupa vandal i vandrovník .õ⁹⁶

S oble ením a nedostate nou hygienou je svázán je-t jeden velmi roz-í ený problém ó v-i. Ve frontových podmínkách bylo tak ka nemofné udrflet alespo minimální hygienu a to bylo vítanou p ílefitostí pro v-i. Trápily nejenom adové vojáky, ale bez výjimky i podd stojníky i d stojníky, by posledn jmenovaní m li více -ancí se s parazitem vypo ádat. Pokud ufl m li vojáci mofnost odpo inknu, byly to práv v-i, které za aly znep íjem ovat flivot. Dokládá to i zápis Ji ího Vopa íla: *šA koliv jsme byli nevyspalí, p ece jsme se za chvílí z tvrdého spánku probudili, nebo jsme byli plni v-í, které nám nedop ály, abychom se aspo chvílí po celodenním bd ní prospali. N kte í vojíni jifl m li v-i usazené v k flí, takfke jim p sobily nesmírné bolesti. Stále jsme trp li ve dne i v noci.õ⁹⁷*

V ený popis hygieny v Karpatech p íná-í i Rudolf Thomas v kronice p -ího pluku 94: *šBojová pauza nemohla být vyuflita lépe, nefl pé í o zevn j-ek lidí. V prvních dnech nebylo fládné cvi ení, fládný dril, pouze vizity. Zde visel kus uniformy, tam zase lefely onuce a ponofky z roztrhaných svr-k a vysvle ených chodidel a jinde zase byly pu-ky t fce zkou-ené posledním p íko ím po así. V ruksacích chyb ly rezervní porce a zásoby munice byly jiflspot ebovány. Obvazy bylo t eba vym nit, p ípadn rozdat nové schránky na identifika ní legitimace. Tém v-echo chyb lo v-em, ostatn jinak to ani po posledních týdnech útrap být nemohlo. Mnoho prádla nebylo v bec k dispozici. Ale te m la v t-ina state ných dokonce jenom jednu sadu, kterou nosili nepranou dlouhé dny. A tak se myli v ledových vlnách! Jídelní miska s horkou kou ící vodou pomohla tomu, fle nejhrub j-í -pína -la pomalu dol . Zbytek práce pak dod lalo h ejivé Slunce, zatímco samotní nazí vojáci nastoupili do ady. Kde se jenom vzaly ty stra-íivé v-i! Byly to p edev-ím bílé v-i s ervenými te kami vprost ed t l, naprosto léka sky známé; ale mimo nich je-t zuffovaly -edé, flravé v-i a pak je-t t etí typ, který se drffí mezi ob ma uprost ed.õ⁹⁸*

Zejména v zimním období ale byl boj s ve-mi velkým problémem, protofke nebylo mofné na pozici svléknout uniformu. Vedle v-í to byla práv zima, která d lala frontovou

⁹⁶ ARATÓ, Jen . *Háborús napló 1914-16*, s. 43-44. Dostupný z WWW: <<http://www.freeweb.hu/aratojeno/pdf/2/1hnaplo1914-16.pdf>> [cit. 2010-02-11], (p elofil Matú-Korba).

⁹⁷ VOPA ÍL, Ji í. *Z bou ívých dob: Památík v upomínku na sv tovou válku r. 1914 ó 1918*, [1926-27] (nepublikováno), s. 208.

⁹⁸ *Infanterie-Regiment 94 im Weltkriege*, Reichenberg 1929. s. 242.

službu nesnesitelnou. Jakmile v Karpatech udeily mrazy, dostoupilo utrpení vrcholu. Třídě byly hlavně polní hlídky, během kterých v zimě nebylo možnosti krytu.⁹⁹ Jistou výjimkou byly patroly, kde se mohl voják pohybem více či méně zahřát. Asi strávený v zákopech pak byl přirozeně velkým utrpením. V noci nebylo možné rozdělat oheň v béc, pouze přes den. Rozdělat oheň v těchto podmínkách ale bylo přirozeně velmi obtížné, jelikož vlhké a zmrzlé dříve spící tělo, neřekne slovo.¹⁰⁰

6.2 Výstroj a výzbroj

Bylo by dobré zmínit se alespoň zevrubně o uniformě a dalších věcech, které měli rakousko-uherscí vojáci denně při sobě. Na počátku války byl standardní variantou rakouských stejnokrojů vzor M.08 v barvě tmavě šedé (tzv. hechtgrau) doplněný o polní epici s koženým kšiltem (epice kavaleristů kšilt neměly) a mosazným epickým odznakem s iniciálami panovníka FIJ (u uherských pluků existovala opačná kombinace písmen IFJ). Na rozdíl od epice se střih saka a kalhot v průběhu války změnil. Nejradikálnější změny jsou pak vidět na stejnokroji z roku 1916, jež byl vyráběn v barvě polní šedě (tzv. feldgrau). Za nejvýznamnější rozdíl ve střihu uniformy lze považovat nahrazení stojatého límce kšiltu.¹⁰¹ V zimním období se nosil i dlouhý plášť, který rovněž procházel vývojem. Na mnoha fotografiích, zejména z druhé poloviny války je však často vidět rozmanitost různých typů. Plná polní výstroj tak vážila zhruba 27 kg, což zhruba odpovídalo standardu jiných armád v té době.¹⁰²

Jak již bylo zmíněno, střih polní epice se stal prakticky nezměnný. V druhé polovině roku 1916 však došlo k zavádění ocelové přilby. Používala se helma typu Berndorfer, jež byla vyráběna v letech 1916 a 1917. Mnohem rozšířenější však byla německá přilba M.16 (v rakousko-uherské armádě označovaná jako M.1917) dodávaná přímo od spojence.¹⁰³ Důvody pro její zavedení byly velmi praktické a nejenže zvyklo

⁹⁹ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dobí*. s. 200.

¹⁰⁰ ARATÓ, Jenő. *Háborús napló 1914-16*, s. 45-47. Dostupný z WWW: <<http://www.freeweb.hu/aratojeno/pdf/2/1hnaplo1914-16.pdf>>, [cit. 2010-02-11].

¹⁰¹ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda za první světové války*, Brno 2007. s. 17-18. ISBN 978-80-251-1520-6.

¹⁰² Tamtéž, s. 19.

¹⁰³ Tamtéž, s. 70-71.

ochranu proti rpnelovým kulím¹⁰⁴ a st epinám, ale ve skalnatém prostředí italské fronty chránila zejména před druhotným efektem dlost elby úlomky skály.

Standardní výzbroj infanteristy tvořila opakovací puška Mannlicher, nejast ji model M.95 nebo M.88, s nořovým bajonetem zavřeným za opasek. Každý muř obvykle dostával tolik munice, kolik unesl, ale základem bylo 120 patron. Výstroj tvořily kofený pasek s mosaznou p ezkou, na níř byl vyobrazený rakouský i uherský erb (později byly asto nořeny opasky s oby ejnou trnovou p ezkou), kofené emení, nábojové sumky, chlebník (tzv. der Brotsack), celta, jídelní miska, p řbor, polní láhev, polní lopatka (1/3 roty byla vstrojena řenijní sekerou, tzv. Beilpicke) a obvaz.¹⁰⁵

6.3 Stravování

Dleřitý aspektem ve vojenském řivotu je stravování. Nejzákladn ěí potravinou byl p řirozen vojenský chleřb, jenř tvo řil základ tzv. řelezně porce. Jak bylo uvedeno v dobovém populárním řasopise Rozkv t z roku 1914, svým slořením byl specifický ve vřech armádách. V rakousko-uherské armádě se p řpravoval z obiln ě mouky (100 kg), bramborov ě mouky (12 kg), 500 vajec, 12 litř nesbřran ěho ml ěka, 1 625 gram ř soli, 70 gram ř sko ice, 1 gramu h e b ě ku a 1 500 gram ř drořd ě. Z tohoto t řta se pak upeklo 400 bochn ěk ř kostkov ěho tvaru, které se zabalily do s ě ku z bavlny.¹⁰⁶ Frontov ě skute nost vřak nezn ě tak idylicky, jak dokl ědaj ě etn ě vzpom ěnky voj ěk ř. Velmi asto se hovo ř ě o kuku ř n ěm chlebu, který se rychle tvrdnul a velmi snadno rozdrořbil d řve, neř jej dostaly odd ěly v p ředn ě linii.¹⁰⁷

P ř odchodu do pole m ěl voj ěk ř jednu norm ěln ě a dv ř rezervn ě konzervy. T ěm se otevir ě dal ě probl ěm, který voj ěky v poli suřloval ř hlad. P ř dlouhodob ěm pobytu v ter ěnu s nejist ěm zásobov ěn ěm se velmi rychle stalo, ře voj ěku zbyla posledn ě rezervn ě porce, která mohla b ět sn ě dena teprve na rozkaz velitele odd ělu. To se zejména v Karpatech, kde obvykle v ězlo zásobov ěn ě, stalo pro mnoho muř ř osudn ěm. Mnoz ě

¹⁰⁴ Rpnel je druh dlost eleck ěho gran ětu, který je na řsovan ě k v ěbuchu nad nep řatelsk ěmi z ěkopy. Ve sv ěm t řle nese ř zn ě smrtonosn ě p ředm t y, nejast ji olov ě n ě kul ě ky, které v okamřiku exploze pokryj ě velkou plochu nep řatelsk ěho śzem ě.

¹⁰⁵ *Infanterie-Regiment 94 im Weltkrieg...* p ř ěloha s. IV; K t ěmatu rovn ě JUNG, Peter. *Rakousko-uhersk ě arm ěda...* s. 17-25.

¹⁰⁶ HORAL, Jan. *Kronika sv řtov ě v ělky z roku 1914*, In: *Rozkv t: Obr ězkov ě list pro z ěbavu a pou ěn ě. Ro n ěk VII. řslo 18*, s. 282.

¹⁰⁷ NEDOROST, Libor. *ře ě v I. sv řtov ě v ělce 2. d ěl: Na front ěch Velk ě v ělky*, Praha 2006. s. 169. ISBN 80-7277-322-4

svou rezervní porci sn dli bez povolení a byli potrestáni nej ast ji uvázáním ke stromu.¹⁰⁸

Trén se snažil zásobovat muře v první linii pravideln . Jen Arató z p řho pluku 69 na takový moment vzpomíná následovně : *š Okolo 11:00 odcházím k Bradákovi, veliteli 4. ety, abych od n j p evzal p íd l pat ící mému družstvu; tímto zp sobem obvykle dostáváme konzervovanou kávu, cigarety, studené hov zí maso, ob as cukr, sýr i jiné v ci. P íd l si shrnu do vojenské cely, hodím na záda a odejdu ke svému družstvu. Tam p íd l za v-eobecné pozornosti rozd lím. Pozorn m p ítom v-ichni sledují, zda n kdo nedostane víc nebo zda není up ednostn ný.*¹⁰⁹

Nepravidelnost zásobování tak znamenala, že vojáci museli proti hladu bojovat i samo sami. Bylo-li to mofné, prohledávaly se blízké vesnice, kde mnohdy je-t p ebývali starousedlíci, kte í nestihli í necht li utéct p ed frontou. Tém vřdy se n co málo k dobru na-lo. Trocha brambor, chleba nebo hrachové ka-e.¹¹⁰ Rád bych zde v-ak zmínil i opa nou situaci, kdy civilisté chodili v nouzi k armádám, jejichř zásobování sice nebylo stabilní, ale proti mofnostem civilist řijícím v horách alespo n jaké. Malý a snad i úsm vný p ípad se stal ruským d lost elc m na samém po átku roku 1915 pod P emy-lem v Hali í, kdy k jejich zemljance p í-lo s plá em malé polské d v e. Netrápila ji jenom zima, ale p edev-ím hlad. D lost elec Vevern ten moment zaznamenal slovy: *š Marinka s apetitem vl ice ba-tila -í¹¹¹ a ka-i na-í baterie zakusujíc p ítom řitný chleba. V-e jí p í-lo neoby ejn chutné.*¹¹² Snad to Vevern konstatoval s jistou dávkou ironie vzhledem k úrovni frontové kuchyn , nicmén tento milý host d lal ruským d lost elc m spole nost kařdý den ařl do dal-řho p esunu a vřdy si dom odnesl kus chleba, konzervy a okoládu, cofl sv d í o slu-ném zásobování ruských d lost eleckých jednotek v Hali í na p elomu let 1914 a 1915.¹¹²

¹⁰⁸ RAICHL, Kamil. *Deník ze Sv tové války 1914-18*. [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://home.tiscali.cz/raichland/kamil/valka/valka.html>>.

¹⁰⁹ ARATÓ, Jen . *Háborús napló 1914-16*, s. 51-52. [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.freeweb.hu/aratojeno/pdf/2/1hnaplo1914-16.pdf>>.

¹¹⁰ VOPA IL, Ji í. *Z bou řivých dobí* s. 186.

¹¹¹ Tradi ní ruská zelná polévka.

¹¹² , . . 6- . 1914-1917 . . . 1938. s. 111.

Pokud jde o vodu, s ní nebyl zejména v Karpatech a později v Alpách větší problém. Mnohdy horských pramenů stačilo pokrýt potrubím. I proto se v polních lahvích často mimo vody nosilo černé kafe, víno i rum.¹¹³

K otázce stravování lze doporučit vynikající práci pana Havla, Hodíka a Landy, která se zabývá především vojenským stravováním a to se zaměřením právě na rakousko-uherskou armádu.¹¹⁴

6.4 Innosti na frontě

Nabízí se otázka, jak vlastně vypadala obyčejná služba infanteristy na frontě. Pokud se nebojovalo, zuřovala se innost vojáka na neustálé pochody, kopání i opravování zákopů, stavba barikád, bunkrů, podnikání prozkumných výpadů a především stráž. Jeden takový den vzpomíná ve svém deníku Jiří Vopařil: *Škdyfl jsem byl ustrojen, -el jsem je-ť se 6 vojíny na hlídku. Tři jsme pustým lesem a každý jsme nesl na zádech kolo ostnatého drátu na pletení pěkáflek před p-ími hlídkami. Byl tmavý večír. Prodírali jsme se houřinami lesa a každé chvíle jsme spadli do jámy vodou naplněné. Vylezli jsme a -li jsme dále. Za chvíli jsem zase letěl do jakési jámy plné vody. Kolo drát ode m odletelo a já s puškou jsem ležel ve vodě. Vylezl jsem celý mokrý a -el jsem po lese dále, ale hoř-í byli ufl pry. K -i eti jsem nemohl, nebo jsme blízko nep-ítele. Chodil jsem po lese sem a tam, afl jsem zbloudil. Nevěděl jsem, co si mám po -íti. Rozhlířel jsem se po lese, ale v-udy byla p-í-erná tma. Co d-ílati? V tom jsem spatřil sv-ětlo z nep-átelské strany a dle toho jsem v-ěděl, kde se asi nacházím. Třel jsem sm-rem, který jsem si v mysli naznačil, afl po dlouhé době jsem p-í-el do rohu lesa, kde byla j-ířna-e hlídka. Byl jsem do k-ře promo-ěný a zimou jsem se jen t-ásl afl do rána. Tak jsem si myslil, doma celou noc chasa u muziky tan-ít, také musíme tan-ít, ale jen proto, abychom se zah-áli a nadobro nezmrzli. -asn- ráno jsme byli vyst-ídáni jinou stráž-í a proto jsme ode-šli zp-ět do lesa, kde byl ná-domov. Trochu jsme se prospali a zase jsme káceli stromy a kmeny jsme nosili na stavbu barák-ů.¹¹⁵ O tom, ře i b-řné horské p-ěsny jednotek mohly kon-ít tragicky, sv-ědčí pro zm-ěnu zápis z kroniky slavného víde-nského p-ířho pluku 4 šDeutschmeister: *š Ve 3 hodiny ráno za al neměn- náro-ěný sestup do Hali e. Dva**

¹¹³ *Infanterie-Regiment 94 im Weltkriege...* s. 217.

¹¹⁴ HAVEL P. a HODÍK M. a LANDA P. *Vojenská kuchyně: totiž Kuchyněská kniha c. a k. vojska, Na-e Vojsko 2004. ISBN 80-206-0728-5.*

¹¹⁵ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dobíř*, s. 196-198.

vojáci spadli a zlomili si ob nohy. B da jim, dále jifl ne-li. Bílá smrt je zahalila do spánku, ze kterého jifl není probuzení.õ¹¹⁶

Byla-li jednotka odeslána do týlu na odpo inek, obvykle netrvalo dlouho, nefl bylo za ú elem udržení morálky, kázn a fyzické kondice p istoupeno k b fhným cví ením, jako tomu bylo na za átku výcviku.¹¹⁷ A tak se kařldodenní flivot voják v poli stával ásto pouhou rutinou. Mezi vojáky v-ak bylo mnoho zru ných lidí a jejich d vtip s talentem se ásto projevoval ve volných chvílích, kdy si jednotlivci vyráb li r zné uflite né, ale i památe ní p edm ty, které mohli posléze prodat nebo sm nit za v-e pot ebné. Nap íklad ve vzpomínkách polského legioná e najdeme sv dectví o tom, jak si vojáci vyráb li aluminiové prstýnky z ruských hliníkových ásova ,¹¹⁸ které se po nalezení odd lily od mosazné -pi ky, rozd lily na n kolik fragment a nořem upravovaly afl do správného tvaru. Vyráb ly se rovn fl fajfky ze dvou spojených ruských nábojnic a ze d eva vy ezané troubele.¹¹⁹ Nábojnice rovn fl slouřily jako v-udyp ítomný materiál k amatérské výrob zapalova a pí- alek. Dodnes je mořné setkat se krásnými p edm ty vyrobenými v doslova polních podmínkách vojáky ó v civilu zru nými emeslníky, cořl lze n kdy bez rozpak ozna it za skute né řfrontové um ní.õ

6.5 Svátky v poli

Vojáci se nedostali dom ásto i po celý rok a tak byli nuceni v poli nebo n kde v záloze strávit i r zné významné svátky jakými jsou t eba Velikonoce nebo Vánoce, které byly d leřlité nejenom z církevního pohledu, ale bezprost edn souvisely s tradicemi kařldé rodiny.¹²⁰ A tak to byly práv tyto dny, které nejenom lidem na front , ale i jejich blízkým doma p ipomínaly bolestnou realitu války se v-emi jejími d sledky. V kronice p -řho pluku 94 se období Velikonoc popisuje jako ás, kdy se domov vybavoval nejvíce t m star-ím. Jako období, kdy tito v míru sbírali první sv dky jara ó

¹¹⁶ HOEN, M. ó WALDSTÄTTEN-ZIPPERER, J. - SEIFERT, J. *Die Deutschmeister: Taten und Schicksale des Infanterieregiments Hoch- und Deutschmeister Nr. 4 insbesondere im Weltkriege*, Wien 1928. s. 217.

¹¹⁷ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* , s. 298.

¹¹⁸ ásova je nezbytná sou ást -rapnelového granátu, kterou se nastavuje ás exploze projektilu po jeho výst elu.

¹¹⁹ SOLEK, Wincenty. *Pami mik legionisty*, Warszawa 1988, s. 119-120.

¹²⁰ LENDEROVÁ M. ó JIRÁNEK T. ó MACKOVÁ M. *Z d jin eské kařldodennosti*, Praha 2009, s. 289. ISBN 978-80-246-1683-4.

v tvi ky jívy, tedy lidov ško i kyō a po poflehnání kn ze je pak nesli starostliv do svých domov .¹²¹

Na rozdíl od Vánoc, o kterých se zmíním posléze, svátky Velikonoc slavili roku 1915 vojáci rakousko-uherské i ruské armády ve stejnou dobu. Na p elomu b ezna a dubna, tedy práv o Velikonocích prob hla na dne-ním území severovýchodního Slovenska takzvaná Velikono ní bitva, b hem nífl bezprost edn hrozilo vniknutí ruských vojsk do uherské nífliny.¹²² Po jednom z krvavých karpatských boj , které tu svedl turnovský p -í pluk 94, byl p i ohledávání padlého ruského kapitána nalezen d tský obrázek se slovy: *š Milovaný tatínku, tv j malý Sa-a ti p eje Veselé Velikonoce a posílá ti mnoho, mnoho polibk !ō*¹²³

Válka skute n nebrala na kalendá ohledy. Trochu paradoxní situace vznikala v ase Vánoc, tedy v období považovaném za svátky klidu a míru. Jak je známo, pravoslavná církev se ídí juliánským kalendá e, což znamená, že ruská vojska tento svátek slavila 7. ledna.¹²⁴ Byly tak i p ípady, že odvetou za bojovou aktivitu dne 24. prosince z ruské strany odpov d l velitel rakousko-uherského lokálního úseku fronty podobným zp sobem na ruské svátky o dva týdny pozd ji.¹²⁵ O pr b hu prvních vále ných Vánoc na front se dochovaly i vzpomínky voják I. brigády polských legií pod vedením pozd j-ího mar-ála (tehdy brigádního generála) Pi-€udského, které bojovaly na stran Rakousko-Uherska v bitv u dnes polské vsi / owczówek pod Tarnowem. Tř drý den 24. prosince 1914 zahájili Rusové d lost eleckou p ípravou, po které následovaly etné útoky, a mnohdy zde docházelo i k boji muže proti muži. Teprve v noci nastal klid. Pol-tí legioná i setnuli n kolik stromk , které ozdobili sví kami, orlí kami vyst íhanými z plechovek (v odkazu na historický znak polského státu), pohlednicemi a krví obarvenou vatou. Jako kontrast k událostem celého dne pak byl zp v koled, ke kterému se p idali i pol-tí vojáci bojující v adách ruské armády.¹²⁶

¹²¹ *Infanterie-Regiment 94 im Weltkrieg...* s. 219.

¹²² *Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18, Band 2: Das Kriegsjahr 1915, Erster Teil: Vom Ausklang der Schlacht bei Limanowa- / apanów bis zur Einnahme von Brest-Litowsk*, Wien 1931. s. 257.

¹²³ *Infanterie-Regiment 94 im Weltkrieg...* s. 232.

¹²⁴ KLÍMA, Vladimír. *Kalendá m ní tvá . Vnímání asu v prom nách století*, Olomouc 1998. s. 92-93. ISBN 80-7198-339-X.

¹²⁵ KORBA, Matú-. *Vojnové Vianoce v Karpatoch 1914. KVH BESKYDY* [online]. 24. prosince 2010, [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2010/12/24/vojnove-vianoce-v-karpatoch-1914/>>. ISSN 1337-9232.

¹²⁶ KLIMECKI, Micha€/. *owczówek 1914*, Warszawa 1993, s. 56-57. ISBN 83-11-08268-5.

Samotný Jiří Vopařil strávil Vánoce mimo domov hned třikrát. Poprvé na výcviku v Kapo-váru a dvakrát na ruské frontě. O těchto z roku 1916 si do deníku poznamenal: *Štěpán blížil se k tomu suchý den. Připravili jsme si také stromek, ale jen chudobný. Navštívili jsme na několik kolik pohledů, které jsme dostali z domova a na několik dní stromek. Místo o něm jsme navštívili několik brambor a pár kousků cukrových.*¹²⁷ *Štěpán drobně přelínal byl Vopařil nucen strávit na polní stráži: Štěpán Vánoce byl mrtvý klid. Nikde se nic nehýbe. Kolem ticho, hrobové ticho. Pojednou zazněla kdesi vzadu z jednoho rohu lesa křídlovka a její krásné zvuky se nesou nočním tichem: Štěpán Svatá noc, tichá noc!*¹²⁸ *S hlubokým dojmem naslouchám a slza se mi vyronila z oka. Kolem osvětlují rakety frontu. To vojáci oslavují narození Spasitelovo ...*¹²⁸

Z toho lze vyvozovat, že svátky hrály pro bojující mušle velmi důležitý aspekt jejich nového života a představoval jakýsi kontakt s rodinnou a utvářeným životem v zázemí. Není tedy divu, že k jejich, by symbolické oslavě docházelo alespoň symbolicky i v předních pozicích. Byly to někdy pro válku snad absurdní důkazy lidství, které dávaly bojujícím lidem sílu a naději do dalších nejistých dní.

¹²⁷ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob* s. 213.

¹²⁸ Tamtéž, s. 215.

7. Na ruské frontě roku 1916

7.1 Na vrcholu Brusilovovy ofenzívy

Každodenní život Jiřího Vopařila, stejně jako v případě mnohých dalších, se měl v první polovině července 1916 obohatit o další rozměr v podobě bojové nasazení. Tato zkušenost měla být pro mnoho vojáků praporek poslední.

Jiřího června byla na ruské frontě zahájena tzv. Brusilovova ofenzíva. Ruská 8. armáda zaútočila na rakouskou 4. armádu a svým tlakem získala kontrolu nad dopravním uzlem v Lucku, přičemž její průlom činil 40 kilometrů. Do zajetí padlo obrovské množství příslušníků rakousko-uherské armády. K největšímu úspěchu však došlo na jihu mezi Dněstem a Karpatami, kde sousední ruské armády rozdělily rakouskou 7. armádu ve dvě a zpusobily jí ztrátu až 100 000 mužů, především zajatých, a jiřího června ji donutily k plnému ústupu. V průběhu července docházelo k prohlubování ruského úspěchu.¹²⁹ Mezitím do oblasti přijela mezi jinými i posila ve II. praporek vysokomýtského pěšího pluku 98.

Dne 10. července se u Deljatyňa¹³⁰ rozpoutaly nové boje. 5. pěší divize, v jejímž svazku se nacházel i pěší pluk 54, měla být spolu s 24. pěší divizí stařena z fronty. Vzhledem k nebezpečí, které hrozilo na jihu Deljatyňa, si však generálplukovník Pflanzler-Baltin¹³¹ tyto síly ponechal k dispozici a ještě téhoř ve čera nasadil na výšiny severozápadně od Dory.¹³² Na tyto momenty ve svém deníku vzpomíná sám Jiří Vopařil: *Šel jsem ráno jsme došli na kopec do jednoho lesa, kde náš druhý praporek 98. pěšího pluku byl přidělen k 54. pěšímu pluku moravskému, k Hanákovi. Jejich pluk byl úplně rozbit, proto nás k nim přidělili.*¹³³ V předchozích dnech tento olomoucký pluk utrpěl velmi těžké ztráty po bojích v oblasti Okny¹³⁴ na řece Dněstru a k udržení jeho bojeschopnosti bylo posílení o Vopařil v pochodový praporek vítaným faktorem.¹³⁵

¹²⁹ KEEGAN, John. *The First World War*, Vintage Canada 2000, s. 304. ISBN 0-676-97224-1.

¹³⁰ Dnes ukrajinská město (ukr.) v Ivano-Frankivské oblasti vzdálené asi 50 km jižně od Ivano-Frankivsku.

¹³¹ Generálplukovník Karl Freiherr von Pflanzler-Baltin (*1855, +1925), velitel 7. armády.

¹³² *Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18, Band 4: Das Kriegsjahr 1916, Erster Teil: Die Ereignisse vom Jänner bis Ende Juli.*, Verlag der Militärwissenschaftlichen Mitteilungen, Wien 1933, s. 617-618.

¹³³ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob: Památník v upomínku na světovou válku r. 1914 až 1918, [1926-27]* (nepublikováno), s. 132.

¹³⁴ Dnes ukrajinská vesnice zvaná Vikno (ukr.) nacházející se v blízkosti řeky Dněstru, vzdálená asi 35 kilometrů severně od hlavního města Bukoviny Černovic.

¹³⁵ LEPPA, Konrad. *Sudetendeutsche im Weltkrieg 1914-18*, Wien 1940, s. 318.

Ve svazku p řeho pluku 54 z stal Vopa il v prapor i nadále a v pr b hu krátké doby vyst ídal na front ě kolem Deljatyna n kolik úsek .¹³⁶ Dne 14. ervence se rozho el východn ě od Nadvirné d lost electký souboj. Vzáp tí Rusové zahájili údery i proti Deljatynu.¹³⁷ Tyto okamřiky se vryly i do pam ti Ji řho Vopa ila: *řAsi o 4 hod. odpoledne za ali Rusové na nás st ílet. Na pravém k ídle m l býti 93. p ř pluk, který nám m l udržovati pozici. Ale oni tam je-t nep i-ti, cořl ruské patroly zpozorovaly a za aly st íletí ze strany. Kulky ři ely jako hustý dé-, proto jsme museli ustoupiti hodný kus zpátky do lesa. Za chvíli v-ak ná-velitel d stojnický zástupce Kenig k i el ku p edu, na své bývalé místo! Tuze se nám necht lo jíti do toho de-t kulek, ale museli jsme jíti. Kone n jsme ruskou p esilu odrazili, ale ře jsme m li mnoho mrtvých i ran ěných.*¹³⁸

říádný z ruských pokus ě o pr lom fronty v okolí Deljatyna a Nadvirné nevy-el. Navzdory tomu ruské d lost electvo i nadále napadalo pozice p řeho pluku 54 a p sobilo jeho muřl m zna ěné ztráty.¹³⁹ Pozice v okolí Deljatyna pluk opustil dne 24. ervence a pochodoval k vesnici Zelena, kde té noci p enocoval. Následující den pokračoval pochodem na Pnivo, ze kterého dne 28. ervence pokračoval do Nadvirné a dále vlakem na severovýchod do Otynie.¹⁴⁰ Zde se schylovalo k prozatím nejt ří-ř zkou-ře, kterou m l Ji ř Vopa il absolvovat.

7.2 Bitva u Otynie

Dne 7. srpna 1916 nastoupily jednotky generála Le ického¹⁴¹ k útoku ve sm ru na Tluma ě a navzdory zu ivému odporu se jim poda ilo prolomit pozice na 25 kilometr ě širokém úseku front. Jednotky dobyly Nyřniv a vstoupily i do Otynie.¹⁴² Bylo 10 hodin dopoledne, kdyřl ruské oddřly ude ily i proti pozicím Vopa ilova praporu: *řK nebi se vzná-ely kotou e -edého i erného dýmu z ho řících chalup a ze řrapnel do vzduchu vyst elených, takře ani oblohu nebylo vid t. Hrozný k ik a lomoz vyst hovalc , mřsil se s rachotem granát , které dopadaly s hrozným úderem k zemi a vyhazovaly do vý-e hlínu i kamení. Rusové stra-n st íleli do na-řich p edních zákop a kdyřl je tém srovnaly se*

¹³⁶ VOPA IL, Ji ř. *Z bou řivých dobř* s. 137-140.

¹³⁷ *Österreich-Ungarns Letzter Kriegř* s. 619.

¹³⁸ VOPA IL, Ji ř. *Z bou řivých dobř* s.142-143.

¹³⁹ Tamtéřl, s. 143-144.

¹⁴⁰ Tamtéřl, s. 147-152.

¹⁴¹ Generál Platon Alexejevi Le ickij (*1856, +1921), velitel ruské 9. armády.

¹⁴² MACHRAY, Robert. *Russia Resurgent: The Summer Offensive of 1916 to the Fall of Stanislaw. The Great War Magazine: The Standard History of the All-Europe Conflict.* 7.10.1916, no. 112, s. 1. [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: http://www.greatwardifferent.com/Great_War/Russia/Summer_1916_01.htm.

*zemí, za ali úto it na na-e vojsko, které tam je-t fivé z stalo. Za al d sný boj na bodáky.õ*¹⁴³

Východn od Otynie úto ili Rusové v –írokých adách. Jejich elním jednotkám se poda ilo prolomit rakouské linie a proniknout na západ. Byli v–ak následn odrafleni rakousko-uherským protiúderem.¹⁴⁴ Kdyfl se poté Ji í Vopa il dostal do p edních okop , nep ítel jifl ustoupil, ale mnoho voják b hem svého výpadu zajal. Rusové v–ak stále svého protivníka ost elovali, cofl v rakouských adách p sobilo zna né ztráty.¹⁴⁵ B hem noci jednotky generála Le ického ude ily na lini Tluma ó Otynia znovu a rakousko-uherské jednotky byly nuceny ustoupit do zálofních pozic hluboko v týlu.¹⁴⁶ *š Najedli jsme se a za chvíli se ozývalo zákopem tiché volání: õRichcukõ!*¹⁴⁷ *Spakovali jsme svoje v ci a byli jsme p ipraveni k ústupu í Rusové kdyfl zpozorovali, fle jsme ze zákop utekli, za ali za námi st ílet. Vlafná a tmavá noc snesla se nad v–echen kraj. A my za doprovodu st elby jsme stále utíkali.õ*¹⁴⁸ Tak si tyto okamfliky poznamenal Ji í Vopa il, v té dob p íslu–ník p –ího pluku 54.

7.3 Období vojenské rutiny

P i–lo zmatené období ústup , zejména pak p ed oddíly kozák . Dne 14. srpna byl Vopa il v oddíl odeslán k vesnici Stará Lysá¹⁴⁹ k budování zákop .¹⁵⁰ O t i dny pozd ji podnikl Vopa il hlídku p ed svými zákopy. P i patrole ke druhé hlídce se p esunovali skr eni k zemi, aby nebyli spat eni nep ítelem. *š Ale p ece nás uvid l ruský pozorovatel, který byl v nedalekém lesíku p ed námi na vysokém strom a dalekohledem nás pozoroval. Ihned telefonoval ruskému d lost electvu, v kterém míst se nacházíme. Za chvíli jifl p ilétl granát do chalupy, která byla malý kousek od nás. Hned na to let l druhý, t etí a tak to –lo stále. Granáty jifl dopadaly afl k nám a zp sobily zmatek mezi*

¹⁴³ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 157.

¹⁴⁴ *Der Stellvertreter des Chefs des Generalstabes v. Hoefér.* [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stahlgewitter.com/16_08_08.htm>.

¹⁴⁵ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 160.

¹⁴⁶ *Amtliche Kriegs-Depeschen Nach Berichten des Wolff'schen Telegr.-Bureaus*, 5. Band, Nationaler Verlag, Berlin 1916, [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stahlgewitter.com/16_08_08.htm>.

¹⁴⁷ Richcuk - z n m. Rückzug = ústup.

¹⁴⁸ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 162-163.

¹⁴⁹ Dnes ukrajinská vesnice Starij Lysec (ukr.) vzdálená asi 12 km jihozápadn od Stanislavi/Ivano-Frankivsku.

¹⁵⁰ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 168.

námi.õ V této kritické situaci museli vydržet afl do ve era, kdy se vrátili na p vodní místo.¹⁵¹

Hlídkování bylo náplní flivota Ji ího Vopa ila afl do 17. zá í 1916, kdy s celou jednotkou opustil pozice v oblasti Stanislavi¹⁵² a ode-el do Karpat. Asi po t ídenním pochodu se dostal do vesnice Jablonka,¹⁵³ kde jeho ínností byly op t nebezpe né stráfle kolem eky Byst ice. P í jedné takové do-lo k p ímému kontaktu s nep ítelem: *šBylo k ránu asi ke tvrté hodin . Nastal jakýsi podez elý hluk ... Zezadu p í-la znenadání silná ruská patrola a p ímo k chatr í, kde spala na-e -ar-e. Vytloukli okna a dve e a z postele budili spícího kadeta a eta e. Ti otvírali divn o í, kdyfl vid li plnou chatr Kozák a erkes , ozbrojených samými ru ními granáty, noflí a karabinami.õ Ji í Vopa il nem l, kam ze stráfle uniknout a tak se schoval do malého okopu u eky. Kdyfl Rusové ode-li, dob hl za vojínem Jakubkem, který hlídkoval o kus dál, aby se p eptal na jeho situaci. Tato d sívá vzpomínka vojína Jakubka, kterou si Vopa il zapsal do svého deníku pouze dokresluje jak málo n kdy stály vojáci p ed smrtí nebo zajetím: *šJifl si myslil, fl Rusové utekli, ale v tom jeden z nich dlouhým svým bodákem hledal v jeho hrobe ku. Strachem a hr zou se t ásl, neb si myslil, fl jifl, jifl ho kus svým bodákem nabodne, ale p ece o n ho nezavádil. Pon vadfl byla je-t tma, tak ho také fládný nevid l, proto Rusové ode-li.õ¹⁵⁴**

Dne 19. íjna do-lo k dal-ímu p esunu, tentokrát do kopc nad nedalekou vesnici Krivic,¹⁵⁵ kde Vopa ilova jednotka vyst ídala polský p í pluk 13.¹⁵⁶ Zdej-í zákopy byly m lké a neúplné, bylo tak nutné je urychlen dobudovat: *"Nastala nám zase t flká práce. Celé dny jsme kopali zákopy a proutím jsme je opletali, aby se hlína nesypala do zákop . Nastal nám flivot zase velmi ut -ený. Byl chladný a mokrý podzim. Stále pr-elo a zákopy byly plné vody, ve které jsme se brodili a zákopy prohlubovali.õ¹⁵⁷* To je-t nikdo z nich netu-il, fl v této oblasti stráví celý podzim i zimu. Byl to as vojenské rutiny zna n ovliv ované pov trnostními podmínkami, p edev-ím blíffící se zimou.

Zatímco ruská fronta se jevila relativn klidná, v samém st edu monarchie se m ly dít velké v íci. Dne 20. listopadu 1916 se zna n zhor-il stav císa e Franti-ka Josefa

¹⁵¹ Tamtéfl, s. 170-172.

¹⁵² Stanislav (ukr. С а с а) je starý název dnes ukrajinského m sta Ivano-Frankivsku.

¹⁵³ Dnes ukrajinská vesnice (ukr.) leffící na ece Byst ici (ukr.), jeff se protéká na severovýchod Ivano-Frankivskem, vzdáleném asi 30 km tímto sm rem.

¹⁵⁴ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 189-191.

¹⁵⁵ Dnes ukrajinská vesnice Krivets (ukr.) vzdálená asi 2 km severovýchodn od Jablonky.

¹⁵⁶ Infanterieregiment Nr. 13 s posádkou v polském Krakov .

¹⁵⁷ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 198-200.

I. a o den později zemřel ve věku 86 let.¹⁵⁸ Následníkem trůnu byl Karel I. Jiří Vopala ve svém deníku uvedl celou řadu významných událostí, o kterých se na frontě dozvěděl. O smrti císaře, respektive o nástupu nového panovníka se však nezmínil.

7.4 Na přelomu let 1916 a 1917

Smrtí císaře Františka Josefa I. skončila jedna velká epocha habsburské monarchie i celých evropských dějin, válka však pokračovala dál. S příchodem zimy však bojová činnost na obou stranách, což ale vojákům nezlehčovalo život. Jiří Vopala toto období vojenských povinností v kopcích kolem vesnice Kivice popsal následovně: *Š chvílemi bylo slyšet pěstelky z nepřátelské hlídky. Kdesi z lesa se ozvala liška. Nastal zas mrtvý klid. Po chvíli bylo ticho přerušeno příderným křikem jakéhosi velkého ptáka. Nedaleko v lese na rohu se objevila srnka. Tě jsme pomalu k ní, ale jak nás spatřila, jřfto pelářila do hlubokého lesa. A tak minuta přchala za minutou, hodina za hodinou, a když přišlo konečně vytořfené ráno, byli jsme uřvání a zmalátněni jako po hrozném útoku. Byli jsme rádi, ře zas přjdeme do zákopů, kde se aspoň chvíli prospěme. Tak mřjel den po dni.ř*¹⁵⁹

Přihy Vánoce a zanedlouho i rok 1917. Mříc leden přinesl kruté mrazy, které si vyřádaly své obřti. Zejměna po jednom lednovém nořním útoku Rusů u nedalekého Rakovce bylo nalezeno mnoho vojáků umřzlých jeřtř s puškami v ruce.¹⁶⁰

Válka společně se silnou zimou měla rovněž přímý vliv na život v karpatských lesích. Jiří Vopala právě v této době vzpomíná na patroly, přnichř se v blízkosti zákopů vyskytovali vlci, z nichř mřli vojšáci oprávněný strach. Stejně nebezpečně představovala divoká prasata. *ř Jednou se stalo, ře jeden z nařřch vořřů se také v lese setkal s divokým prasetem. Mřl s sebou pušku, a proto proti němu vystřelil, ale řpatně mřřil, ale divoké prase se jeřř více rozzřřilo a hnalo se proti němu. Vořřů celý zoufalý vylezl na nejbliřří strom, kde hledal záchranu. S hrřzou však zpozoroval, ře prase se dalo svým řypákem do řytí okolo stromu.ř Jeho řev upozornil nedaleko pracujřící vojšáky, kteřř prase střelbou zahnali. Když se tyto nebezpečné střety stupřovaly, byl podniknut na divoká prasata hon. V pořtu asi 60 vořřů se rojnřící postupovalo lesy i loukami. Jeřř trochu humornou skutečností, ře ani obrovské množřství zásahů z opakovacích kulovnic nemřřlo velký efekt*

¹⁵⁸ NEDOROST, Libor. *řeřř v I. svřřtové válce 3. řřl: Do hořřkého konce*, Praha 2007, s. 76. ISBN 978-80-7277-327-5.

¹⁵⁹ VOPA IL, Jiřř. *Z bouřřlivých dobřř* s. 209.

¹⁶⁰ Tamtéřř, s. 220.

a prase uteklo.¹⁶¹ Nicméně nebezpečnost takových kontaktů byla umocněná tím, že divoká zvěř byla vyplašena nejenom neobvyklým množstvím lidí pohybujících se v jejich obvyklém teritoriu, ale především pak hlukem stádel, zejména též dosti početných.

V tomto období se podařilo Jiri Vopalevi zajmout ruského vojáka od dosti početného. Z rozmluvy zjistil, že je z Galicjské gubernie¹⁶² a po krátkém výslechu u kapitána ho odvedl na plukovní velitelství do 2 km vzdálené vesnice Píslup.¹⁶³

Píslupem dne 13. března a stažení praporu do Píslupu, kde došlo k reorganizaci a Vopale byl přidělen ke 12. rotě. Stejně jako mnoho jiných, i on již nebyl doma více než rok a tak zkusil zažádat o dvoutýdenní dovolenou. Poručík mu po dvou dnech oznámil, že mu bylo volno poskytnuto a tak vyrazil do městečka Perchýnska,¹⁶⁴ kde ve večer 18. dubna nasedl na vlak a po trati Lvov - Píslup - Krakov - Moravská Ostrava - Choceň dojel po dvou dnech a dvou nocích až do Litomyšle, odkud to bylo do domovského Horního Újezdu kousek cesty.¹⁶⁵

Drahocenný čas strávený v rodné vsi ale rychle ubíhal a píslupem na návratu na frontu. Po stejné trati se vydal zpět na východ a již 11. května vystoupil ve stanici Perchýnsko. Odtud šel čtyřhodinovým pochodem zpět do lesů ke 12. rotě. Byl však automaticky přeložen k novému příchozí 14. rotě.¹⁶⁶

7.5 Výcvik boje s rušnými granáty

Jak sám v tomto období Jiri Vopale konstatoval, fronta byla relativně klidná. Ostatně bylo to i důsledkem březnové revoluce, jež byla v Rusku rozpoutána bolševiky a měla na poměry v carské armádě značný vliv.¹⁶⁷ Dne 27. května 1917 byl Vopale odeslán k útočnému praporu¹⁶⁸ na dvoutýdenní výcvik s rušnými granáty.¹⁶⁹

¹⁶¹ Tamtéž, s. 220-223.

¹⁶² Jde o Galicjskou gubernii nacházející se na území dnešního Polska, tehdy v součásti ruského záboru. Více o tom *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów świąskich*, Tom III. na straně 693 (Warszawa 1882).

¹⁶³ VOPA IL, Jiří. *Z bou živých dobí* s. 232-233; dnes ukrajinská vesnice Lukvytsia (ukr.) v Ivano-Frankivské oblasti.

¹⁶⁴ Ukrajinské město Perehinske (ukr.) v Ivano-Frankivské oblasti.

¹⁶⁵ VOPA IL, Jiří. *Z bou živých dobí* s. 237-240.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 245.

¹⁶⁷ NEDOROST, Libor. *e-i v I. světové válce 3. díl...* s. 88.

¹⁶⁸ To o nově vznikající útočné oddíly, tzv. Sturmtruppen po vzoru jednotek v německé císařské armádě (k tomu více NEDOROST, Libor. *e-i v I. světové válce 3. díl...* s. 85).

¹⁶⁹ VOPA IL, Jiří. *Z bou živých dobí* s. 248.

Kurs za al rozeznáváním jednotlivých typ , s nimiž mohli vojáci p íjít do styku. Poté následovalo cvi ení hodu granátem, p í kterém se v–ak dva vojíni zranili st epinami, protože nehodili granát p íli– daleko. Následovala simulace granátového útoku, p í kterém proti sob stály dv ety. Zde se p írozen uflívaly napodobeniny granátu vyrobené ze d eva. To, že ne–lo o fádnu hru v–ak dokládá skute nost, že ani tato ást výcviku se neobe–la bez tragédie. Jeden vojín byl touto replikou zasafen do hlavy a na míst zem el. Výcvik v–ak pokračoval dal–ími innostmi: *šNa cvi i–ti jsme m li postavený vysoký a úzký mostek, že se sotva jeden na n m udržel. Na tento úzký mostek jsme –li dva, z každé strany jeden a –li jsme proti sob . Na ramen jsme m li karabinu¹⁷⁰ a kolem sebe nav –ené d ev né granáty. Když jsme p í–li afl k sob , museli jsme se jeden druhému vyhnouti a jít na druhý konec. Bylo to v–ak velmi t fké vyhýbání, když mostek byl asi 20 cm –iroký.*¹⁷¹ Ne vždy se to povedlo a jak sám Ji í Vopa il doslovn p iznal ve svém deníku, t chto 14 dní bylo jako u it se komedianství, nikoliv vojenskému emeslu.¹⁷¹

Nade–el as vrátit se zp t k povinnostem u 14. roty, která byla stále umíst na ve vesnici P íslup, kde bylo rovn í velitelství pluku. Zde bylo možné pracovat na zahrádce, kam vojáci sázeli zeleninu, aby si trochu vylep–ili chudou vojenskou stravu. Chodilo se také kopat zákopy. Blížící se ervencové události tuto vále nou rutinu velmi rychle opodstatnily.¹⁷²

¹⁷⁰ Karabina je v podstat zkrácená varianta p chotní pu–ky, asto uflívaná np. etnictvem. V rakousko-uherské armád –lo o karabinu Mannlicher M.95 (O tom více: LUGS, Jaroslav. *Ru ní palné zbran I.* [fotoreprint], Praha 2002. ISBN 80-7237-663-2).

¹⁷¹ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dobí* s. 248-250.

¹⁷² Tamtéž, s. 250.

8. Na ruské frontě roku 1917

8.1 Pod vlivem revoluce

V průběhu roku 1917 se situace v ruské společnosti značně komplikovala. Jednoznačný odraz to mělo i v samotné armádě. V červenci roku 1917 se ale ruská armáda chystala k poslední ofenzívě, což ve svém deníku zaznamenal i Jiří Vopařil, když vzpomínal mimo jiné na zvýšenou aktivitu ruského dělostřelectva, které poufňalo i plynové granáty. Na některých místech se Rusům dokonce podařilo frontu prolomit.¹⁷³ Po úspěchu této ofenzívy je spojený i s významným momentem československých dějin – bitvou u Zborova, jejíž proběhla dne 2. července 1917.¹⁷⁴ Na jejím průběhu i úspěších československých legionářů lze pozorovat rozklad ruské armády.

Bolševici se však během července pokusili v Rusku vyvolat nepokoje, které je v mnoha ohledech do značné míry kompromitovaly.¹⁷⁵ Zatímco ve vnitrozemí zcela neuspěli, na frontě měla jejich snaha značný vliv na průběh ofenzívy, což se projevilo i na úseku fronty, který bránil se svou rotou i Jiří Vopařil: *„Rusové by nás byli jistě hnali dále, ale pojednou nastal mezi ruským vojskem rozvrat. V Rusku vypukla nová revoluce, kterou zpusobili ruští socialisté, zvaní bolševici. Bolševici v zemi zle řídili a provedli Rusko na pokraj záhuby. Takže též mezi ruským vojskem nastal nepořádek, vypověděli poslušnost, zastavili se na vítězném postupu a dokonce některé i z fronty utíkaly a tak umožnili Němcům cestu k novému vítězství.“*¹⁷⁶

Centrální mocnosti totiž plánovaly útok na široké frontě již před červencovým nástupem ruských vojsk a díky aktuálním událostem tak získala operace charakter mohutného protiúderu, který byl zahájen dne 19. července 1917. Největšího úspěchu dosahovala spojená rakousko-německá vojska ve směru na Tarnopol.¹⁷⁷ Svědčí o vojenské situaci v této oblasti a stavu ruské armády podává legionář Josef Dostál, který se dne 20. července dostal se svým plukem do Domamory, vesnice vzdálené asi 15 kilometrů jihozápadně od Tarnopole: *„Vesnička byla přeplněna ruským vojskem,*

¹⁷³ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob: Památník v upomínku na světovou válku r. 1914 až 1918*, [1926-27] (nepublikováno). s. 250-251

¹⁷⁴ *Památce Zborova*, Praha 1922, s. 11.

¹⁷⁵ PIPES, Richard. *Dějiny ruské revoluce*, Praha 1998, s. 128-129. ISBN 80-7203-081-7.

¹⁷⁶ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 254.

¹⁷⁷ MEDIVÝ, Ivan. *Československé země a Velká válka*, Praha 2001. s. 122. ISBN 80-7106-274-X.

*nestarajícím se jít valně o nepřítel, ale zato vynázejícím na etných táborech hojně resolucí, jak zachránit a prohloubit vymoflenosti revoluce ...*¹⁷⁸

Dne 21. srpence 1917 pokračovala spojená vojska Centrálních mocností jihovýchodním směrem a dne 24. srpence padl i Tarnopol.¹⁷⁹ Vopail v deníku poznamenal, že na levém kídle německá vojska dobyla dne 23. srpence Stanislav¹⁸⁰ a na pravém ústupu utíká armáda rakousko-uherská. Rusové byli na ústupu a bylo nutné je pronásledovat.¹⁸¹ Nastal dlouhý pochod z podhří Karpát přes ústřední Dněstr. Dne 3. srpna byl Vopail při dobytí Černovic,¹⁸² hlavního města Bukoviny, kde však jeho jednotka nezůstala a byla odeslána na čtyřdenní odpočinek do nedaleké vsi.¹⁸³

Ruská armáda v této době dosáhla svým ústupem přes vodní hranice monarchie. Dále se jí ale rakousko-uherské jednotky netlačily. Bylo to způsobené nejenom logistickými problémy, ale také dojmem blížícího se uzavření míru.¹⁸⁴ Skutečnost však měla být jiná, a jak později Vopail poznamenal ve svých zápiscích, čekal ho jeden z nejtěžších dnů na frontě. Ruská 1. armáda držela od 4. srpna linii Chotyň-Bojany-Ředů¹⁸⁵ a stála tak proti rakousko-uherským jednotkám rozmístěným kolem Černovic.¹⁸⁶

8.2 Bitva u Lukovice dne 9. srpna 1917

Dne 9. srpna byly hlášený jihovýchodně od Černovic ústupné boje, do kterých měli zasáhnout rovněž kozáci.¹⁸⁷ Již o den dříve přijel k Vopailovi rotplukovní adjutant¹⁸⁸ s rozkazem připravit se urychleně k odchodu, což bylo předsvědčivě

¹⁷⁸ DOSTÁL, Josef. *Boj u Domamory*, in: LAUSEGER, Emanuel. *Pod slavnými prapory Starodružiník : Kniha I.*, Praha 1927, s. 102.

¹⁷⁹ MEDIVÝ, Ivan. *Česko, české země a Velká válka...* s. 122.

¹⁸⁰ Stanislav, dnes Ivano-Frankivsk (ukr. -) na Ukrajině.

¹⁸¹ VOPAIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 254-255.

¹⁸² Černovice, dnes město na Ukrajině (ukr. Černivci -), asi 130 km jihovýchodně od Stanislavy (Ivano-Frankivsk)

¹⁸³ VOPAIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 255-268.

¹⁸⁴ MEDIVÝ, Ivan. *Česko, české země a Velká válka...* s. 122.

¹⁸⁵ Chotyň, dnes ukrajinské město ležící na Dněstru (ukr. - , někdy zvané česky jako Chotim); Bojany, ukrajinská obec vzdálená asi 10 km severozápadně od Lukovice, ležící rovněž na frontovní linii z 4. srpna 1917; Ředů, dnes rumunské město vzdálené asi 17 km jižně od dnešní rumunsko-ukrajinské hranice a zhruba 60 km jižně od Černovic.

¹⁸⁶ - *1914-1918*. 7: - *1917* .., 1923. s. 91.

¹⁸⁷ *Amtliche Kriegs-Depeschen Nach Berichten des Wolff'schen Telegr.-Bureaus*, 7. Band, Nationaler Verlag, Berlin 1918. [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.stahlgewitter.com/17_08_10.htm>; Kozáci - etnikum převažně slovanského původu; v carské armádě přislibovalo zejména v roli elitních jezdeckých jednotek.

¹⁸⁸ Pobočník.

nepříjemností.¹⁸⁹ Do večera došla rota před Lukovici,¹⁹⁰ kde pokračovala na hluboké cestě, kterou si vojáci vystlali kukuřicí a slámou. Zde je také za rozbojesku vzbudil krutý příkaz k přípravě na boj.¹⁹¹ *„Ihned jsme vstali a v několika minutách jsme byli připraveni ... Za chvíli obloha byla zatažena černým dýmem. Granát za granátem dopadal mezi nás a chvílemi se ozýval srdcelomný výkřik raněných i umírajících.“*¹⁹² Zatímco přední linie dostala rozkaz, aby zaútočila proti ruským pozicím na okolních kopcích, Vopáčil postupoval v linii druhé, která měla doplňovat mezery v rojnici po padlých a raněných. Jen co rojnice došla pod kopec, Rusové je výpadem zatlačili zpět. V tomto zmatku se Vopáčil dostal až do samotné Lukovice, byl však s oddílem držen dlelost elbou pí zemí.¹⁹³ *„Až dví hodiny jsme leželi ve vodě, a když se elba asi na minutu utichla, vylezli jsme z vody a jeden za druhým jsme utíkali ohnuti pí zemí o kus dále. Ale granáty nás vřady doprovázely. A zase jsme leželi v jednom příkopě ve vodě. Co hrůza a strach jsme zažili, když granáty jako srážky lítaly kolem nás. Po chvíli jsme zase jeden za druhým utíkal do příkopu. Rusové zatím ustoupili do svých zákopů, ale naše přední linie byla úplně rozbitá.“*¹⁹⁴

Jediným viditelným efektem tohoto útoku nakonec byla pouze tla padlých vojáků, které nebylo možné prozatím pochovat z dlevodu ruské stlelby. Po několika dnech hlídkování v oblasti byl Vopáčil v oddíl vystřídán a odeslán na zákopnické práce na jeden kopec za nedalekou vesnicí Kotud Bánský.¹⁹⁵ Dne 1. října došlo k dalšímu přesunu do vesnice Molodije,¹⁹⁶ kde byla dne 17. října zřízena podd stojnická řkola. Jiří Vopáčil dostal od velitele řety, který byl povřen jejím vedením, nabídku na pozici pomocníka. Tu po dlouhém rozmýřlení přijal.¹⁹⁷

8.3 Rozpad ruské armády

V nové úloze strávil Vopáčil i následující měsíce, pí emfl na ruské frontě byl klid. Pasivita ruských jednotek v listopadu byla do značné míry způsobena Listopadovou

¹⁸⁹ VOPAČIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 269.

¹⁹⁰ Lukovica, dnes vesnice na Ukrajině (ukr. Льківка), asi 17 km jihovýchodně od Černovic.

¹⁹¹ VOPAČIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 270.

¹⁹² Tamtéž, s. 272.

¹⁹³ Tamtéž, s. 272.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 273.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 276; Kotud Bánský, dnes ukrajinská vesnice Kut (ukr. Кут) vzdálená asi 2 km západně od Lukovice.

¹⁹⁶ Molodija, dnes ukrajinská vesnice (ukr. Молодія) vzdálená asi 2 km severně od vesnice Kut.

¹⁹⁷ VOPAČIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 278-280.

revolucí,¹⁹⁸ která definitivně vyadila Rusko z tábora Šlechodových států.¹⁹⁹ Z pozice legionáře to velmi výstižně zachytil Pavel Dostál: *Šťastná v této době právě nastával konec n kdy slavné a mocné armády ruské. Vojáci ironisovali prosby a p emlouvání (jifi se nep ikazovalo) svých p edstavených, zahazovali pu-ky ... V panickém strachu prchali, aniž by jim opravdu hrozilo vážné nebezpečí. Pospíchali š na rodinu (dom), kde se jifi rozkrádala mátu-ka Rossija a proto bylo třeba zrychlit běh, aby se dostalo na každého.*²⁰⁰

Rutinní život trval až do 29. listopadu 1917, kdy podle zápisků Jiřího Vopařila došlo k p ím ě na ruské frontě. *Šťastná v ech stranách fronty létaly ve er barevné rakety na znamení, že je klid zbraní. V zákopech ruských i na-ích byly vzty eny bílé prapory a st elba úpln ětichla. Rusové vycházeli ze svých zákopů a chodili k na-ím vojín m na náv-ť vu a nosili jim chléb, mýdlo a tabák a zase za to cht ěli hodinky, nože, b itvy, zrcadlo a jiné blýskavé v ěi...*²⁰¹

Jednání o míru se protahovalo až do 3. března 1918, kdy byl podepsán mír v Brestu Litevském. A koliv armády Centrálních mocností i po tomto datu postupovaly ruským vnitrozemím a obsazovaly etná území i m sta, válka v pravém slova smyslu jifi na ruské frontě skon ěila.²⁰²

Celý p ěří pluk 54 byl odeslán do zálohy do ěrnovic, kde z stal až do jara 1918.²⁰³ Dne 17. dubna toho roku odjel Jiří Vopařil na dovolenou dom , do Horního Újezdu.²⁰⁴ Tam ho v-ak jednoho dne zastihl lístek od velitele roty, aby se jifi na ruskou frontu nevracel. Jeho cílem m ěla být Itálie, kam byl mezitím jeho pluk p esunut.²⁰⁵

¹⁹⁸ Listopadová revoluce ó též známá jako ějnová revoluce nebo Velká ějnová socialistická revoluce; prob ěhla 7. listopadu 1917 (gregoriánského kalendá ěe).

¹⁹⁹ TĚDIVÝ, Ivan. *ě-ě, eské zem ě a Velká válka...* s. 124.

²⁰⁰ DOSTÁL, Josef. *Boj u Domamory ě*, In: LAUSEGER, Emanuel. *Pod slavnými prapory Starodruřtíník ě : Kniha I.*, Praha 1927, s. 106.

²⁰¹ VOPAŘIL, Jiří. *Z bou ěvých dob...* s. 289.

²⁰² TĚDIVÝ, Ivan. *ě-ě, eské zem ě a Velká válka...* s. 124.

²⁰³ VOPAŘIL, Jiří. *Z bou ěvých dob...* s. 298.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 305.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 310-311.

9. Na italské frontě roku 1918

9.1 Zmrazení na bojišti

Dne 9. května 1918 se Jiří Vopařil musel vrátit zpět na frontu. Tentokrát ho měl vlak dopravit na frontu italskou.²⁰⁶ Během cesty Tyrolskem poznával mnohé hory i místa, které viděl nebo navštívil při výcviku před dvěma lety.²⁰⁷ Po čtyřech dnech vlak dorazil do Trientu,²⁰⁸ odkud byl poslán přesky do města Folgarie,²⁰⁹ kam měl přijet rovněž jeho pluk.²¹⁰ Do Folgarie dorazil po dvou dnech, jeho pluk se však cestou zdržel, když v jedné italské vesnici došlo k hromadné nákaze skvrnitým tyfem a na místo určené tak dorazil teprve 5. června.²¹¹

Mezitím probíhaly přípravy na červnovou ofenzívu proti Itálii, kterou komplikovaly neshody v jejím provedení. Polní maršál Conrad von Hötzendorf,²¹² jenž velel tyrolskému úseku fronty, prosazoval útok v celé oblasti Lombardie s cílem dobýt Benátky i Milán. Naproti tomu velitel piavského úseku Borojevič von Bojna²¹³ nepovažoval Benátky za dleňitelné a chtěl tlačit všechny síly na Treviso. Nakonec byly oba plány zkombinovány a k zahájení útoku mělo dojít dne 10. června 1918.²¹⁴

Vopařil v pluk odešel z Folgarie o den předtím směrem na pohraničí Dosso del Fine²¹⁵ poblíž místa Asiaga.²¹⁶ Polní maršál Borojevič von Bojna však informoval vrchní velitel o špatném stavu svých vojsk a tak byla ofenzíva odložena o několik dní později na

²⁰⁶ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob: Památník v upomínku na světovou válku r. 1914 a 1918*, [1926-27] (nepublikováno). s. 312.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 313.

²⁰⁸ Trient, dnes severoitalské město v provincii Trentino; známé též po názvy Trento nebo Trident.

²⁰⁹ Folgaria, dnes severoitalské město vzdálené asi 28 kilometrů jihovýchodně od Trientu.

²¹⁰ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 315.

²¹¹ Tamtéž, s. 316.

²¹² Polní maršál Conrad von Hötzendorf (*1852, +1925), velitel tyrolského úseku fronty v letech 1917-1918.

²¹³ Polní maršál Svetozar Borojevič von Bojna (*1856, +1920), velitel skupiny armád Borojevič v letech 1917-1918.

²¹⁴ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda za první světové války*, Brno 2007. s. 61. ISBN 978-80-251-1520-6.

²¹⁵ A koliv Jiří Vopařil uvádí ve svém deníku pojem „Rosodelfine“, jde jen o zkomoleninu názvu hory Dosso del Fine, která se nachází 12 km severně od Asiaga a podobnou vzdálenost na jihovýchod od Levico Terme.

²¹⁶ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 318; Asiago, dnes severoitalské město v regionu Veneto, ležící na rozlehlé náhorní plošině.

15. ervna.²¹⁷ Po n kolika dnech pochodu dosáhl Vopa il v pluk ur ených pozic. Chystalo se k bitv .²¹⁸

9.2 Bitva u Asiaga

Ve 3 hodiny ráno dne 15. ervna 1918 začala silná důlostelecká příprava po celé délce fronty od Asiaga až k Jaderskému moři. Proti rakousko-uherským jednotkám kolem Asiaga stála britská 48. s 23. pěší divizí, dále na východ pak francouzská 24. a 23. pěší divize.²¹⁹ V 7 hodin pak došlo k nástupu rakousko-uherských pěších jednotek. Narazily však na tuhou odpor nepřítele.²²⁰ Jiří Vopa il vzpomíná: *Škdyfl jsme p ícházeli poblífl italskému m stu Asijáku,²²¹ jífl nás vítaly granátové a rapnelové pozdravy. Každý byl bledý jako mrtvola, fl se krve na nás nedo ezal ... Mezitím dopadaly k nám otravné bomby, které kdyfl dopadly, roztrhly se a dusivý otravný plyn nás dusil.*²²²

Útok v oblasti Asiaga tak ztroskotával na odporu britských, francouzských i italských jednotek.²²³ *ŠNa chvíli st elba ztichla, proto jsme vy-íi ven a obsadili jsme les a cht li jsme postupovati ku p edu k m stu Asijáku, kde byl d sný boj ... V této stra-né st elb jsme z stali do ve era. V tom stra-ném hromobití d l a zoufalého k íku ran ných i umírajících jsme byli tak zd -ení, fl jsme se chv li na celém t le.*²²⁴ Selhání rakousko-uherského útoku bylo evidentní jífl po n kolika dnech, nicmén dohodovým mocnostem trvalo je-t dlouho, nefl vyuffily nabytou iniciativu.²²⁵

P -í pluk 54 s Ji ím Vopa ilem po n kolika dnech opustil poho í Dosso del Fine a ode-el na odpo ínek do m sta Levica,²²⁶ kde z stal 5 dní. Dne 30. ervna se poté jednotka přesunula vlakem na západ do 30 kilometr vzdáleného Grigna a odtud pochodem do hor, aby do 5. ervence dorazila přes vrchy Barricatu a Marcesinu a údolí

²¹⁷ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 61.

²¹⁸ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 322-323.

²¹⁹ CASSAR, George H. *The Forgotten Front: The British Campaign in Italy 1917 ó 1918*, The Hambledon Press 1998. s. 149-150. ISBN 1-85285-166-X.

²²⁰ Tamtéfl, s. 153.

²²¹ Asijáko, zkomolená verze názvu m sta Asiaga.

²²² VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 326; Ji í Vopa il v této souvislosti uvedl den 17. ervna, což je pravd podobn mylný údaj, nebo boj u Asiaga prob hl mezi 15. a 16. ervnem, viz práce Cassara (*The Forgotten Front: The British Campaign in Italy 1917 ó 1918* z roku 1998).

²²³ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 61.

²²⁴ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 327.

²²⁵ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 62.

²²⁶ Celým názvem Levico Terme, dnes severoitalské m sto asi 22 km jihovýchodn od Trientu a zhruba 30 km severozápadn od Asiaga.

Frenzela²²⁷ do druhé linie na vrch v okolí vesnice Zaibena. V těchto místech byl Vopa il v pluk ter em astých dlost electkých pepad p sobících v adách pluku zna né ztráty a samotné údolí Frenzela se zdrojem pitné vody bylo pravidelné plné otravných plyn .²²⁸

9.3 Další život v Alpách

V italských Alpách strávil Ji í Vopa il celé t i m síce. Pluk m l ztráty nejenom mezi padlými, ale i ranými a nemocnými. *š Já jsem také asi dva dny se svíjel v hrozné hore ce a lefel jsem na holé skále, ale fe jsem nem l hore ku nejvy—ího stupn , necht li m odnésti na obvazi-t . Proto jsem asi po dvou dnech, kdyfl hore ka se mi zmírnila, musel jsem zase pracovati.*²²⁹

Do zálohy byl pluk poslán teprve 6. října 1918. Italové v-ak pochodující kolony zachytili elektrickým reflektorem a zasypali je dlost electkými granáty. Velké -t stí p itom m l i Ji í Vopa il, kdyfl dostal úder do ramene patrn odraflenou st epinou. Na druhý den byli vyst ídání p -ím plukem 104 a pokračovali jifl známou cestou p es horu Barricatu do m sta Grigna, odkud se vlakem p esunuli do m ste ka Borga vzdáleného asi 18 km na západ.²³⁰

Zanedlouho pak byl Ji í Vopa il je-t s jedním vojínem vybrán a odeslán na výcvik se strojní pu-kou,²³¹ který m l probíhat v m ste ku Cinte Tesino vzdáleném asi 5 kilometr severozápadn od Grigna. Znamenalo to mnoho u ení, zejména rozborky a sborky, pojmenování každé jednotlivé sou ástky n mecky a nakonec i st elby.²³² *š Tvo nám to dosti t flko do hlavy, nebo to musel každý dob e znáti. Jen jedna malá ást kulometu se jmenovala cubringr gehajze dekl dopl -perajbe. A t ch ástí bylo mnoho.*²³³

²²⁷ Údolí Frenzela (italsky Val Frenzela) spojuje silni ní komunikací m sta Gallio a Fozu na východ od Asiaga; Vopa il jeho název v deníku zkomolil na š-luchta Frenzenaö, což vychází z n meckého výrazu Šlie Schlucht÷pro sout sku.

²²⁸ VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 332-333.

²²⁹ Tamtéfl, s. 357.

²³⁰ Tamtéfl, s. 358-360.

²³¹ Strojní pu-ka ó p vodní výraz pro t flký kulomet vzniklý p ímým p ekladem n meckého výrazu Šlas Maschinengewehr.÷

²³² VOPA IL, Ji í. *Z bou livých dob...* s. 361.

²³³ Tamtéfl, s. 362; Ve skute nosti jde o n kolik pojm , které spolu patrn p ímo nesouvisí: das Zubringergehäuse ó podávací šstolekõ, který vede kulometný pás; der Doppeldeckel ó dvojitý kryt; der Sperreiber ó závorka.

Situace na frontě se mezitím začala komplikovat a tak byl útočný praporek pluku odeslán do první linie. Výchovný kurs byl rozpuštěn před svým dokončením a Voparil se vrátil ke své rotě do mste ka Marteru ležícího asi 3 km západně od Borga.²³⁴

Koncem října 1918 se již stávala situace na celé italské frontě kritickou. Dne 24. října prolomily italské jednotky frontu na Piavě. Ústupové plány navíc radikálně zkomplikovalo stažení uherských pluků a praporek z rozhodnutí uherské vlády ze dne 29. října. A v této době byly vidět jednoznačné rozdíly v morálce jednotlivých národnostních skupin rakousko-uherské armády. Zatímco uherské jednotky ustupovaly zpět, tyrolské oddíly byly rozhodnuté bránit své území. Jednotky z českých zemí byly sice stále připraveny k plnění rozkazu, ale mezi muflstvem již silně pronikaly myšlenky vypovězení slulby.²³⁵

Přesně v této situaci byly i roty Voparilova pluku krátce před odchodem do boje. *ŠZa této strašné noci chodil nákadet a eta šoba e-iō kolem nás českých a moravských vojáků a eptali nám do ucha: ŠHo-i, ať ráno pojedem do bitvy, vzdejte se, nebo v ečách již mluví o našem svobodném státě a dlouho to asi trvat nebude, bude po válce a my abychom v poslední této chvíli ztratili své životy ...-š*²³⁶ Ve 4 hodiny ráno dne 1. listopadu přijel rozkaz ustrojiti se a připravit k odchodu. Na rozkazy velitele praporu však nikdo z nastoupených vojáků nereagoval. Věichni posléze křičeli: *šMy do bitvy nepjedem, my jsme tam dost zařili, my chceme jít domů!* Ani výhrůžky nepomohly a po konzultaci s vyšším velením byla jednotka odeslána bránit blíže neurčený prostor v jiném sektoru fronty.²³⁷

Dne 3. listopadu 1918 bylo podepsáno konečné přímířie a v platnost mlo jít o den později.²³⁸ A právě po těchto dnech přesunu od oné švzpoury, š tedy 4. listopadu 1918, kdesi za Trientem nechal velitel pluku nastoupit všechny vojáky a pronesl n mecky e, kterou posléze přelofil vojenský kněz do e-tiny: *šNárodové, e-i, Jihoslované a Poláci, prohlásili svojí samostatnost a tak prohláena Republika eskoslovenská. Jest mír!*²³⁹

²³⁴ VOPARIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 362.

²³⁵ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 62.

²³⁶ VOPARIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 363-364.

²³⁷ Tamtéž, s. 365.

²³⁸ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 63.

²³⁹ VOPARIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 366-367.

Je jistě paradoxem, že v době podpisu příměří fládná z dohodových armád nestála na území, na kterém z území habsburské monarchie, jejíž rozpad byl zapříčiněn zejména vnitropolitickými problémy.²⁴⁰ Tímto způsobem však tehdy fládný z českých vojáků neuvážoval. Stejně jako Jiří Vopátek z Horního Újezdu, i vichni ostatní měli před sebou především vidinu brzkého a bezpečného návratu ke svým rodinám doma.

²⁴⁰ JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda...*, s. 63.

10. Návrat

10.1 Na cest dom

Jiř druhý den po ohlá-ení konce války se rakousko-uherské jednotky vydaly na cestu dom . V-ude za al chaos. Vopa il v p -í pluk 54 ustupoval s dlouhými kolonami jiných oddíl p es Merano sm rem k Brennerskému pr smyku. Po cest byly sklady s moukou, cukrem, vínem i dal-ími potravinami a tak nebylo p ekvapením, ře se v-ude rabovalo. Cestou uvid l na jednom nádrařfí velký povyk: *řTam stálo n kolik vagón napln ných cukrem, kávou, moukou a jinými potravinami. Každý bral, co unesl. Já jsem také vstoupil do vagon a chytl jsem jednu bednu, pu-kou jsem ji rozbil, ale jaké bylo moje p ekvapení, když byla plná masových konserv.ř* Ma ar-tí vojáci ho ale o tento úlovek vzáp tí p ipravili a tak se mu poda ilo uko istit jenom cukr. P ed dal-ím zkoumáním zásob jej odradilo p icházející n mecké vojsko.²⁴¹

Ji ř Vopa il byl na cest dom jifl 14 dní a stále se nedostal do vlaku, které stále vyuffřivali p ednostn Ma a i a N mci. Teprve zapálení budov eskými vojáky na jednom nádrařfí p inutilo z řizence řeleznice p istavit nové vagony p vodn ur ené na uhlí. Se -t stím se do nich dostal a ve er dorazil do Innsbrucku, hlavního m sta Tyrolska. P es Salzburg se dostal do Linze, kde p esedl na vlak sm ující na Víde . Tam byl odebrán o v-echny v ci, které s sebou nesl celou dobu od podepsání p ím í. Z nádrařfí Nordbahnhof²⁴² odjel vlakem do nového eskoslovenska trasou p es Brno, eskou T ebovou z Chocn p es Vysoké Mýto do Litomy-le.²⁴³

Ve er téhoř dne dorazil dom do Horního Újezdu, kde se radostn shledal s rodi i a bratrem Aloisem, který se jifl také vrátil z italského boji-t . Bratr Josef doposud nevrátil z Francie a dal-í bratr Jan byl doposud nezv stný. O smrti posledního bratra Karla se dozv d l jifl d íve na front . Jednoho dne se vrátil i zmín ný bratr Josef z Francie, odkud -el p -ky celých 30 dní do N mecka a teprve v Bavorsku nasedl na vlak.²⁴⁴

²⁴¹ VOPA IL, Ji ř. *Z bou livých dob: Památník v upomínku na sv tovou válku r. 1914 ř 1918*, [1926-27] (nepublikováno), s. 367-369.

²⁴² Od roku 2004 zvané Bahnhof Wien Praterstern (více na <http://de.wikipedia.org/wiki/Bahnhof_Wien_Praterstern> [cit. 2011-02-24]).

²⁴³ VOPA IL, Ji ř. *Z bou livých dob...* s. 372-373.

²⁴⁴ Tamtéř, s. 376.

Jiří Vopařil na těchto stránkách rovněž zmíjí ztráty na lidech v eskoslovenském státě. Číslo jako 800 tisíc padlých nebo 250 tisíc invalidů jsou jednoznačně velmi přehnaná a lze jenom předpokládat, že se takové údaje šířily a postupně zveličovaly mezi lidem nebo se převodně vztahovaly k celé habsburské monarchii.²⁴⁵

Radostné opojení z míru a nového státu však netrvalo dlouho. Na území dnešního Slovenska docházelo po rozpadu monarchie k násilnostem ze strany Maďarska. Bylo tak rozhodnuto o vojenském obsazení celého území, přičemž první česká jednotka vstoupila na slovenské území již 2. listopadu 1918.²⁴⁶ Jen co skončila válka světová, schylovalo se ke konfliktu přímo na hranicích vznikajícího eskoslovenska. Reorganizovaný 30. pěší pluk, jenž se vrátil ve velmi dobrém stavu z území dnešního Slovenska, byl doplněn o oddíly zaniknuvšího pěšího pluku 98 a na Slovensko odjel dne 25. prosince 1918.²⁴⁷

10.2 Ve službě nové republice

Povolávací lístek dorazil i Jiřímu Vopařilovi. Dne 12. března 1919 se rozloučil s rodinou a odjel do Vysokého Mýta, odkud byl po lékařské prohlídce odeslán do Pardubic k vyšetření srdce, kde podstoupil těmto mrtvicím testy. Byl mu diagnostikován otěs srdce a do dokumentu dostal značku B, tedy ške strážní službě. Dne 7. dubna se vrátil k posádce do Vysokého Mýta, kde chodil na stráž ke skladišti stelného prachu u stelnice na Hartech.²⁴⁸

Dne 27. května 1919 byl Jiří Vopařil převeden do Kolína spolu s dalšími sedmi vojíny k nádražnímu velitelství. Odtud se jezdilo na stráž do různých míst v okolí. Samotné kolínské nádraží tehdy vyfadovalo stráž nejvíce. Šest lidí jsme vagony s uhlím, cukrem a různým zbožím, dále skladiště, mosty, aby nebyly pokozeny. Proto jsme měli velké potíže se zloději, kteří se zbraní v ruce šli na krádeže.²⁴⁹

²⁴⁵ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 376-377; K údajům o padlých více Ivan Tědřivý v publikaci *Československá země a velká válka* (Praha 2001, s. 148-149. ISBN 80-7106-274-X).

²⁴⁶ KUTHAN, Pavel J. *V těžkých dobách*. Válka.cz [online]. 16. března 2005. Dostupný z WWW: <http://www.valka.cz/clanek_11051.html>, s. 3. ISSN 1803-4306. [cit. 2011-03-02].

²⁴⁷ JUNEK, Jiří. *Vysokomýtský 30. pěší pluk v bojích o Slovensko v letech 1918-1919*, Vysoké Mýto 2002, s. 13-16. ISBN 80-238-9128-6.

²⁴⁸ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 379; Prostor lesu Dráby při vysokomýtském letišti.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 383-384.

V té době byl již 30. praporek vtahován do ostrých bojů o Slovensko, které se rozhořely z noci 20. na 21. května. Nejprve šlo o lokální potyčky a dne 30. května začal útok po celé frontě.²⁵⁰

Strážní služba na Kolínsku ubíhala dále svou rutinou. Jak Jiří Vopařil poznamenal, šlo v polovině listopadu 1919 vypukly v Kolíně německé povstání, které se mírnily až v únoru roku 1920. Jen co odešla jedna pohroma, přišla druhá. Na jaře postihly zemi silné povodně, celé Labe bylo rozvodněné.²⁵¹ Následující období přineslo Jiřímu Vopařilovi několik přesunů. Dne 6. dubna 1920 opustil Kolín a přijel do českých Budějovic, krátce sloužil i u bavorských hranic.²⁵²

Dne 22. prosince se Jiří Vopařil vrátil do Vysokého Mýta, kde byl na třetí den celkově propuštěn z vojenské služby. Krátkým zamyšlením nad nedávnou minulostí i nejasnou budoucností končí Jiří Vopařil úvodní stránku svého deníku, sepsaného v Horním Újezdu v letech 1926-1927.²⁵³

10.3 Osoba Jiřího Vopařila

Zatímco tento deník popisuje válečnou část života Jiřího Vopařila velmi detailně, pokračování osudů mu je velmi těžké se dopracovat. Ani jeho kmenová listina se bohužel, tak jako i jiných nezachovala.

O skutečnosti, že autor deníku, jenž se narodil dne 26. dubna 1897, byl osobou nábožensky silně založenou, nesvědčí jenom obsah rukopisu, ale i jedna z informací, která je spojena s historií farnosti v sousedním Dolním Újezdu. Zdejší kostel byl po II. světové válce v katastrofálním stavu a hrozilo jeho uzavření. Úspěšná na záchranu byl jediný příchod schopného faráře. Na internetových stránkách farnosti se doslovně píše: *š Pozvání napsal pan Jiří Vopařil z Horního Újezda... 70, kterému záleželo na budoucnosti dolnoújezdské farnosti.* Zde se také můžeme dočíst, že v období před, nebo kolem roku 1968 utrpěl těžkou mozkovou příhodou.²⁵⁴ Zemřel dne 7. listopadu 1968. Svědkem posledního odpočinku našel v Dolním Újezdu pravěc vedle kostela, o který se v poválečných letech tak zasloužil.

²⁵⁰ JUNEK, Jiří. *Vysokomýtský 30. praporek...* s. 29.

²⁵¹ VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob...* s. 396-397.

²⁵² Tamtéž, s. 398.

²⁵³ Tamtéž, s. 400.

²⁵⁴ *Farnost Dolní Újezd*, 12. března 2011 [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://farnost.dolnijuzezd.cz>>.

11. Závěr

Cílem této práce bylo zpracovat a zhodnotit válečný deník Jiřího Vopařila a jím zapsané zážitky zasadit do obecnějšího kontextu druhé světové války. Jelikož je tento deník zároveň unikátním pramenem frontové každodennosti, snažil jsem se ho v práci doplnit a konfrontovat se vzpomínkami a zkušenostmi dalších vojáků.

Celý deník by bylo podle obsahu možná rozdělit na různé tematické okruhy, k nimž se dnes válečné množství pramenů a literatury. Neke všem těmto tématům existuje v našem jazykovém prostředí dostatek informací a tak jsem byl nucen se porozhlédnout i po cizojazyčných zdrojích. Snad i skutečnost, že jsem se v práci snažil využít prameny a publikace z povodního anglického, německého, polského, ruského a v jednom případě i maarského jazykového prostředí, dává této práci něco nového.

V práci jsem se snažil otevřít téma tradic vojenské posádky ve Vysokém Mýtu, dále jiného pluku 98 a obecné každodennosti života vojáka na bojištích I. světové války se zvýšenou pozorností na ruskou a italskou frontu. Práce rovněž ukazuje události, jakými byly Brusilovova ofenzíva, revoluční rok 1917 v Rusku, příměří na ruské frontě, poslední ofenzíva Centrálních mocností v italských Alpách nebo demobilizace rakousko-uherské armády a cesta českých vojáků z bojiště do nově vznikající republiky. To vše pohledem českého vojáka. Nechybí rovněž krátké ohlédnutí za poválečným životem autora deníku, jež příměří souvisí i se vznikem nové československé armády.

Při psaní jsem se snažil respektovat chronologickou osu zachycenou v deníku, definovat na ní klíčové tematické okruhy a v konečném důsledku co nejvěrněji zasadit Vopařilovy zážitky do širších souvislostí. V pasážích, ke kterým byl dostatek informací, jsem se snažil aplikovat metodu deduktivní a obecnější informace doplnit o Vopařilovy dojmy, které se k oněm událostem prokazatelně vztahovaly. Tam, kde byl informací nedostatek, zejména v nebojovém období frontové každodennosti jsem byl nucen volit metodu induktivní a celý text stavět především na autorových dojmech. Zde se jeví jako vhodné porovnávání se zážitky jiných vojáků.

Domnívám se, že se v této práci podařilo efektivně propojit výpověď aktivního účastníka I. světové války s obecně známými fakty. V poznámkovém aparátu jsem se rovněž snažil uvádět souasně názvy lokalit s jejich příbližnou lokací tak, aby eventuelní badatel mohl Vopařilovu cestu rekonstruovat na souasných mapách. Přínos vidím rovněž

v samotném pohledu na pozici českého vojáka ve službách rakousko-uherské armády, jeví se v práci snažím aplikovat. Se vznikem republiky upadl jeho fenomén do pozadí. Snad i vinou jakéhosi protikladu k československým legionářům, kteří se stali symbolem vznikajícího státu. Onen fenomén pak byl v pozdější době spojován pouze s postavou Hájkova Vojky a na skutečnost, že v řadách č. a k. armády statečně plnily svou povinnost desetitisíce českých a slovenských vojáků se i vinou samotné historiografie jakoby zapomnělo. Tato situace do jisté míry přetrvává dodnes a jen pomalu se do podvědomí lidí dostává objektivní pohled na tuto dělitou část historie. A právě deník Jiřího Vopálky je jedním z pramenů, které této snaze mohou napomoci. Jsem přesvědčený, že Vopálkovy svědectví je stále aktuální a jeho zpracování je jenom prvním krokem.

Nevím, zda mi přísluší právo vnášet do této práce své osobní pocity, chtěl bych však v tomto konkrétním osudu najít jakousi paralelu mezi příběhy každého z nás, které nejenom, že snad ještě nebyly ve formě starých deníků nalezeny, ale mnohé ani jistě odhaleny nebudou. Proto nebyly nikdy zachyceny na papír a v celé řadě případů zmizely zapomenuty spolu se svými majiteli na vojenských hřbitovech, v mnohém případě dodnes na samotných bojištích. Zejména tím bych chtěl tuto práci vnovat. A to v naději, že budoucí generace nezopakují stejnou chybu a nedají zapomenout na dobu, kdy se mnohdy rozhodovalo o bytí i nebytí každého z nás.

12. Seznam pramenů a literatury

I. Nepublikované prameny:

- 1) VOPA IL, Jiří. *Z bouřlivých dob: Památník v upomínku na světovou válku r. 1914 až 1918*, [1926-27] (uloženo v soukromém archivu; kopie je v soukromé sbírce autora práce).
- 2) KREJSA, Josef. *Válečné paměti 1914-1918*, (příspěvek do deníku pod pseudonymem Michal Štěpáněk a jeho kopie je v soukromé sbírce autora práce).

II. Literatura:

- 1) ANDRIESSEN, Hans. *I. světová válka v dokumentární fotografii*, Praha 2008. ISBN 978-80-255-0009-5.
- 2) BATOR, Juliusz. *Wojna Galicyjska*, Kraków 2008. ISBN 978-83-7396-747-2.
- 3) BRZOSZKWINIA, W. a WIELGUS, K. *Spojrzenie na twierdzę Kraków*, Kraków 1991.
- 4) CASSAR, George H. *The Forgotten Front: The British Campaign in Italy 1917 až 1918*, The Hambledon Press 1998. ISBN 1-85285-166-X.
- 5) CZEREP, Stanisław. *Operacje wojsk skie ofensywy Brusilowa: 4 czerwca - 10 sierpnia 1916*, Bielsko-Biala 1999. ISBN 83-87881-04-X.
- 6) DROBÁK, M. a KORBA, M. a TURIK, R. *Mementá prvej svetovej vojny. Diel I.: Cintoríny v okresoch Humenné a Medzilaborce*, Humenné 2008. ISBN 978-80-969233-8-0.
- 7) DVOŘÁK, Radovan. *Vysoké Mýto: Stručná historie města*, Ústí nad Orlicí 2003. ISBN 80-86042-88-X.
- 8) HNÁT, Jan. *Vysoké Mýto v boji za národní samostatnost*, Vysoké Mýto 1934.
- 9) HOEN, M. a WALDSTÄTTEN-ZIPPERER, J. - SEIFERT, J. *Die Deutschmeister. Taten und Schicksale des Infanterieregiments Hoch- und Deutschmeister Nr. 4 insbesondere im Weltkriege*, Wien 1928.
- 10) *Infanterie-Regiment 94 im Weltkriege*, Reichenberg 1929.
- 11) JINDRA, Zdeněk. *První světová válka*, Praha 1987.
- 12) JUNEK, Jiří. *Vysokomýtský 30. pěší pluk v bojích o Slovensko v letech 1918-1919*, Vysoké Mýto 2002. ISBN 80-238-9128-6.
- 13) JUNG, Peter. *Rakousko-uherská armáda za první světové války*, Brno 2007. ISBN 978-80-251-1520-6.
- 14) KEEGAN, John. *The First World War*, Vintage Canada 2000. ISBN 0-676-97224-1.
- 15) KLÍMA, Vladimír. *Kalendář naší tváře. Vnímání času v proměnách století*, Olomouc 1998. ISBN 80-7198-339-X.
- 16) KLIMECKI, Michał. *Owczówek 1914*, Warszawa 1993. ISBN 83-11-08268-5.
- 17) LAUSEGER, Emanuel. *Pod slavnými prapory Starodružiník : Kniha I*. Praha 1927.
- 18) LENDEROVÁ M. a JIRÁNEK T. a MACKOVÁ M. *Z dějinné každodennosti*, Praha 2009. ISBN 978-80-246-1683-4.
- 19) LEPPA, Konrad. *Sudetendeutsche im Weltkrieg 1914-18*, Wien 1940.
- 20) LUGS, Jaroslav. *Ruční palné zbraně I. [fotoreprint]*, Praha 2002. ISBN 80-7237-663-2.
- 21) NEDOROST, Libor. *Česko v I. světové válce 2. díl: Na frontách Velké války*, Praha 2006. ISBN 80-7277-322-4.

- 22) NEDOROST, Libor. *e-i v I. sv tové válce 3. díl: Do ho kého konce*, Praha 2007. ISBN 978-80-7277-327-5.
- 23) *Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18, Band 2: Das Kriegsjahr 1915, Erster Teil: Vom Ausklang der Schlacht bei Limanowa- / apanów bis zur Einnahme von Brest-Litowsk*, Wien 1931.
- 24) *Österreich-Ungarns Letzter Krieg, 1914-18, Band 4: Das Kriegsjahr 1916, Erster Teil: Die Ereignisse vom Jänner bis Ende Juli.*, Wien 1933.
- 25) *Památce Zborova*, Praha 1922.
- 26) PIPES, Richard. *D jiny ruské revoluce*, Praha 1998. ISBN 80-7203-081-7.
- 27) *Sownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów sowa skich*. Tom III., Warszawa 1882.
- 28) SOLEK, Wincenty. *Pami tnik legionisty*, Warszawa 1988.
- 29) *1914-1918 . 7: 1917 ..*, 1923.
- 30) MEDIVÝ, Ivan. *e-i, eské zem a velká válka*, Praha 2001. ISBN 80-7106-274-X.
- 31) *, . . . 6- . 1914-1917 . .*, 1938.
- 32) *Vysoké Mýto: Tradice a sou asnost*, Vysoké Mýto 2004. ISBN 80-239-3071-0.

III. Periodika:

- 1) HORAL, Jan. *Kronika sv tové války z roku 1914*, In: *Rozkv t: Obrázkový list pro zábavu a pou ení*. Ro ník VII. íslo 18.

IV. Internet:

- 1) *Amtliche Kriegs-Depeschen Nach Berichten des Wolff'schen Telegr.-Bureaus*, 5. Band, Nationaler Verlag, Berlin 1916. [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.stahlgewitter.com/>>.
- 2) *Amtliche Kriegs-Depeschen Nach Berichten des Wolff'schen Telegr.-Bureaus*, 7. Band, Nationaler Verlag, Berlin 1918. [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.stahlgewitter.com/>>.
- 3) ARATÓ, Jen : *Háborús napló 1914-16*, Dostupný z WWW: <<http://www.freeweb.hu/aratojeno/pdf/2/1hnaplo1914-16.pdf>>, (p elozil Matú- Korba).
- 4) *Der Stellvertreter des Chefs des Generalstabes v. Hoefler*, [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.stahlgewitter.com/16_08_08.htm>.
- 5) *Farnost Dolní Újezd*, 12. b ezna 2011 [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://farnost.dolnijujezd.cz>>.
- 6) KORBA, Matú-. *Vojnové Vianoce v Karpatoch 1914. KVH BESKYDY* [online]. 24. prosince 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2010/12/24/vojnove-vianoce-v-karpatoch-1914/>>. ISSN 1337-9232.
- 7) KUTHAN, Pavel J. *V t flkých dobách. Válka.cz* [online]. 1. b ezna 2005 [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.valka.cz/clanek_11033.html>. ISSN 1803-4306.
- 8) MACHRAY, Robert. *Russia Resurgent: The Summer Offensive of 1916 to the Fall of Stanislaw. The Great War Magazine: The Standard History of the All-Europe Conflict*.

- 7.10.1916, no. 112, [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.greatwardifferent.com/Great_War/Russia/Summer_1916_01.htm>.
- 9) MUCHA, Vladimír: *Historie pluku: k. u. k. Infanterie-Regiment Nr. 98 š Ritter von Rummer,õ KPVH Pardubicko*. [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.kpvh-pardubicko.cz/1sv.htm>>.
- 10) RAICHL, Kamil. *Deník ze Sv tové války 1914-18*, [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://home.tiscali.cz/raichland/kamil/valka/valka.html>>.
- 11) TURIK, Radoslav. *Posádkové mestá v rakúsko-uhorskej monarchii pred 1. svetovou vojnou I. KVH BESKYDY* [online]. 15. b ezna 2009 [cit. 2010-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2009/03/15/posadkove-mesta-v-rakusko-uhorskej-monarchii-pred-1-svetovou-vojnou-i/>>. ISSN 1337-9232.
- 12) TURIK, Radoslav. *život vojaka c.k. rakúsko-uhorskej armády v období dualizmu. KVH BESKYDY* [online]. 6. b ezna 2008 [cit. 2010-08-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvhbeskydy.sk/index.php/2008/03/06/zivot-vojaka-ck-rakusko-uhorskej-armady-v-obdobi-dualizmu/>>. ISSN 1337-9232.
- 13) *Vále ný deník Franti-ka Huryty z Horek p. 8 z let 1914 ó 1915*, s. 1, [cit. 2009-12-01]. Dostupný z WWW: <<http://obec.horky.sweb.cz/zpravodaj/200112.htm>>.

13. Seznam příloh

Příloha . 1 o Fotografie Jiřího Vopařila.

VOPAŘIL, Jiří. *Z bouřlivých dob: Památník v upomínku na světovou válku r. 1914 o 1918*, [1926-27], titulní strana.

Příloha . 2 o Dopis VÚA Praha ve věci kvalifikační listiny Jiřího Vopařila.

Korespondence autora práce.

Příloha . 3 o Fotografie kasáren příslušného pluku 98 v uherském Kapováru.

Ze soukromé sbírky pana Hynka Domalípy.

Příloha . 4 o Fotografie vojáka příslušného pluku 98 v Kapováru před odchodem na frontu (listopad 1916).

Ze soukromé sbírky pana Lukáše Jagoba.

Příloha . 5 o Pohled na italské město Asiago pod dlešeleckou palbou.

LEPPA, Konrad. *Sudetendeutsche im Weltkrieg 1914-18*, Wien 1940. Fotografická příloha.

Příloha . 6 o Bojová situace kolem Asiaga v červnu 1918.

Der Weltkrieg am 16. Juni 1918, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.stahlgewitter.com/18_06_16.htm>.

P íloha . 1 ó Fotografie Ji ího Vopa íla

Příloha . 2

Vojenský ústřední archiv
PRAHA

j. 3354/2010-2111

V Praze dne 2. prosince 2010

Výtisk . 1

Počet listů : 1

Miroslav Jelen
<MinTaur@seznam.cz>

Věc: Jiří Vopařil - informace

K Vaší žádosti Vojenský historický archiv sděluje:

Pátráním ve sbírkách vojenské personální dokumentace VHA (kmenové listy, kvalifikační listiny) nebyl bohužel nalezen žádný dokument k osobě Jiřího Vopařila, nar. 26.4. 1897. Sbírka kmenových listů (dobových osobních spisů vojáků) byla v minulosti v ročníkách narození 1887 až 1910 poměrně necitlivě proskartována a je tak dochována pouze v torzovitém stavu (cca 5 % původního rozsahu). Sbírku kvalifikačních listin tvoří osobní spisy důstojníků a rotmistrů, jmenovaný však zřejmě těchto hodností během své vojenské služby nedosáhl.

Kontaktní osoba: Mgr. Miroslav Jelen, tel.: 973206107

editel
Mgr. Josef FIKETM
v.r.

P íloha .3

P íloha .4

P íloha .5

P íloha .6

